

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 24 kwietnia 2025 r.

Poz. 539

**OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 24 marca 2025 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo łowieckie

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2023 r. poz. 1082), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. poz. 1907) oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 11 marca 2025 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje art. 212 ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. poz. 1907), który stanowi:

„Art. 212. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 16, art. 156, art. 198 i art. 199, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia;
- 2) art. 76 ust. 5 i art. 78 ust. 2, które wchodzi w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia;
- 3) art. 11 ust. 3 pkt 3, art. 45–48, art. 189 oraz art. 211, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.;
- 4) art. 187, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2027 r.”.

Marszałek Sejmu: *S. Hołownia*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 24 marca 2025 r. (Dz. U. poz. 539)

USTAWA

z dnia 13 października 1995 r.

Prawo łowieckie

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Łowiectwo, jako element ochrony środowiska przyrodniczego, w rozumieniu ustawy oznacza ochronę zwierząt łownych (zwierzyny) i gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej.

Art. 2. Zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa.

Art. 3. Celem łowiectwa jest:

- 1) ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych;
- 2) ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny;
- 3) uzyskiwanie możliwie wysokiej kondycji osobniczej i jakości trofeów oraz właściwej liczebności populacji poszczególnych gatunków zwierzyny przy zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego;
- 4) spełnianie potrzeb społecznych w zakresie uprawiania myślistwa, kultywowania tradycji oraz krzewienia etyki i kultury łowieckiej.

Art. 3a. 1. Ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych polegają w szczególności na eliminowaniu ze środowiska ptaków i ssaków należących do:

- 1) inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii w rozumieniu art. 3 pkt 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych (Dz. Urz. UE L 317 z 04.11.2014, str. 35, z późn. zm.¹⁾), zwanych dalej „IGO stwarzającymi zagrożenie dla Unii”,
- 2) inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, zwanych dalej „IGO stwarzającymi zagrożenie dla Polski”, umieszczonych na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1589),
- 3) inwazyjnych gatunków obcych, które prawdopodobnie spełniają kryteria uznania ich za stwarzające zagrożenie dla Unii, umieszczonych na liście określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych

– w drodze polowań lub działań zaradczych w ramach współpracy, o której mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych.

2. Do inwazyjnych gatunków obcych, które prawdopodobnie spełniają kryteria uznania ich za stwarzające zagrożenie dla Unii, stosuje się przepisy dotyczące IGO stwarzających zagrożenie dla Unii.

Art. 4. 1. Gospodarka łowiecka jest to działalność w zakresie ochrony, hodowli i pozyskiwania zwierzyny.

2. Polowanie oznacza:

- 1) tropienie, strzelanie z myśliwskiej broni palnej, łowienie sposobami dozwolonymi:
  - a) zwierzyny żywej,
  - b) ptaków lub ssaków należących do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzających zagrożenie dla Polski,
- 2) łowienie zwierzyny przy pomocy ptaków łowczych za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska,
- 3) łowienie zwierząt należących do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzających zagrożenie dla Polski – zmierzające do wejścia w jej posiadanie.

3. Kłusownictwo oznacza działanie zmierzające do wejścia w posiadanie zwierzyny w sposób niebędący polowaniem albo z naruszeniem warunków dopuszczalności polowania.

¹⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 317 z 23.11.2016, str. 4.

Art. 5. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw rolnictwa oraz Państwowej Rady Ochrony Przyrody i Polskiego Związku Łowieckiego, ustali, w drodze rozporządzenia, listę gatunków zwierząt łownych, uwzględniając podział na zwierzynę płową, grubą, drobną oraz drapieżniki.

Rozdział 2

Organy administracji w zakresie łowiectwa

Art. 6. Naczelnym organem administracji rządowej w zakresie łowiectwa jest minister właściwy do spraw środowiska.

Art. 7. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, administrację w zakresie łowiectwa sprawuje samorząd województwa jako zadanie z zakresu administracji rządowej.

Rozdział 3

Zasady gospodarki łowieckiej

Art. 8. 1. Gospodarka łowiecka jest prowadzona w obwodach łowieckich przez dzierżawców albo zarządców.

2. Gospodarka łowiecka jest prowadzona na zasadach określonych w ustawie, w oparciu o roczne plany łowieckie i wieloletnie łowieckie plany hodowlane.

3. Odstrzały redukcyjne zwierząt łownych w parkach narodowych i rezerwach przyrody, o których mowa w przepisach o ochronie przyrody, odbywają się na zasadach określonych w ustawie oraz zgodnie z obowiązującymi okresami polowań, warunkami wykonywania polowań i zasadami selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych, o których mowa w art. 34 pkt 4.

4. Odstrzały redukcyjne zwierząt łownych, o których mowa w ust. 3, odbywają się na podstawie indywidualnego upoważnienia, wystawianego każdorazowo przez odpowiednio dyrektora parku narodowego albo regionalnego dyrektora ochrony środowiska, wskazującego w szczególności gatunek i liczbę sztuk zwierzyny oraz termin ważności upoważnienia. W przypadku wystawienia upoważnienia, o którym mowa w zdaniu pierwszym, zakazów, nakazów i ograniczeń wynikających z przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) oraz wprowadzonych na jej podstawie nie stosuje się w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia odstrzału redukcyjnego zwierząt łownych.

5. Odstrzały redukcyjne zwierząt łownych, o których mowa w ust. 3, odbywają się pod nadzorem odpowiednio pracownika parku narodowego albo pracownika regionalnej dyrekcji ochrony środowiska.

6. Odstrzały redukcyjne zwierząt łownych w parkach narodowych są wykonywane w pierwszej kolejności przez pracowników parków narodowych.

7. Zakazuje się odstrzałów redukcyjnych zwierząt łownych, o których mowa w ust. 3, w formie polowań zbiorowych, polowań z naganką, polowań z użyciem psów oraz nęcenia zwierząt.

8. Odstrzał sanitarny zwierząt jest wykonywany z nakazu wydanego na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

9. Odstrzał sanitarny zwierząt, o którym mowa w ust. 8, odbywa się na podstawie indywidualnego upoważnienia, do którego wystawienia jest obowiązany odpowiednio zarządca lub dzierżawca obwodu łowieckiego, lub dyrektor parku narodowego albo regionalny dyrektor ochrony środowiska, wskazującego w szczególności gatunek i liczbę sztuk zwierzyny przeznaczonej do odstrzału oraz termin ważności upoważnienia.

10. Przy wykonywaniu odstrzału sanitarnego, o którym mowa w ust. 8, stosuje się odpowiednio przepisy o zachowaniu bezpieczeństwa na polowaniach określone w przepisach wydanych na podstawie art. 43 ust. 3.

Art. 8a. 1. Roczny plan łowiecki jest sporządzany na okres od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca roku następnego (łowiecki rok gospodarczy), w szczególności na podstawie inwentaryzacji zwierzyny.

2. Inwentaryzacja zwierzyny jest sporządzana przez dzierżawców albo zarządców obwodów łowieckich w terminie do dnia 10 marca każdego roku i zawiera szacowaną liczebność występujących zwierząt łownych, z wyłączeniem łownych ptaków migrujących, według stanu na dzień 10 marca roku, w którym jest sporządzany roczny plan łowiecki, z podziałem na gatunki, zwierzynę grubą i drobną oraz w przypadku zwierzyny grubej z wyłączeniem dzików, także z podziałem na osobniki do pierwszego roku życia i płeć.

3. W sporządzaniu inwentaryzacji zwierzyny mogą brać udział właściwi nadleśniczowie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz przedstawiciel właściwej izby rolniczej. Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściwych nadleśniczych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz właściwą izbę rolniczą o miejscu i terminie sporządzenia inwentaryzacji zwierzyny. Niestawiennictwo przedstawiciela właściwej izby rolniczej nie wstrzymuje sporządzenia inwentaryzacji.

4. Inwentaryzacja zwierzyny jest sporządzana na formularzu.
5. Roczny plan łowiecki jest sporządzany na formularzu.
6. W rocznym planie łowieckim zamieszcza się:
  - 1) dane ogólne:
    - a) numer obwodu łowieckiego, jego powierzchnię wyrażoną w hektarach, w tym powierzchnię gruntów leśnych oraz powierzchnię po wyłączeniach, o których mowa w art. 26,
    - b) nazwę województwa i powiatu, nazwę i adres siedziby nadleśnictwa oraz regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, w których jest położony obwód łowiecki, nazwę i adres zarządu okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego, na którego obszarze właściwości jest położony obwód łowiecki, oraz nazwę i adres dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego,
    - c) datę sporządzenia rocznego planu łowieckiego oraz wskazanie łowieckiego roku gospodarczego, na jaki został on sporządzony,
    - d) imię, nazwisko oraz podpis osoby uprawnionej do reprezentacji dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
  - 2) dane dotyczące zagospodarowania obwodu łowieckiego oraz szkód łowieckich:
    - a) liczbę osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, z podaniem łącznej wielkości etatów, liczbę osób zatrudnionych na innej podstawie niż umowa o pracę lub wskazanych do wykonywania zadań z zakresu gospodarki łowieckiej,
    - b) liczbę urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej, z podziałem na ich rodzaje (paśniki, lizawki, ambony, woliery, zagrody i inne),
    - c) liczbę i łączną długość pasów zaporowych wyrażoną w kilometrach,
    - d) powierzchnię obszarów obsianych lub obsadzonych roślinami stanowiącymi żer dla zwierzyny na pniu (poletki łowieckie) oraz powierzchnię zagospodarowanych przez dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego łąk śródleśnych i przyleśnych, wyrażone w hektarach,
    - e) masę i rodzaj karmy (objętościowa sucha, objętościowa soczysta, treściwa) oraz masę soli podawanej zwierzynie, wyrażone w tonach,
    - f) wielkość szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, danielę i sarny,
    - g) koszty poniesione na prowadzenie gospodarki łowieckiej, wyrażone w tysiącach złotych;
- 3) informację o przychodach ze sprzedaży tusz zwierzyny płowej w obwodzie łowieckim;
- 4) dane dotyczące zwierząt łownych w obwodzie łowieckim, określone osobno dla każdego z gatunków tych zwierząt:
  - a) szacowaną liczebność występujących zwierząt łownych, z wyłączeniem łownych ptaków migrujących, według stanu na dzień 10 marca roku, w którym jest sporządzany roczny plan łowiecki, z podziałem na gatunki, zwierzynę grubą i drobną oraz w przypadku zwierzyny grubej z wyłączeniem dzików, także z podziałem na osobniki do pierwszego roku życia i płeć,
  - b) planowaną liczebność zwierzyny grubej w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia okresu polowań na tę zwierzynę,
  - c) planowaną do zasiedlenia w łowieckim roku gospodarczym, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki, liczbę zwierząt łownych,
  - d) planowaną do pozyskania w drodze odstrzałów i odłowów liczbę zwierząt łownych w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki,
  - e) liczbę zwierząt łownych pozyskanych w drodze odstrzałów i odłowów w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki,
  - f) liczbę ubytków zwierzyny grubej powstałych w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki, z innych przyczyn niż wymienione w lit. e,
  - g) liczbę zwierząt łownych zasiedlonych w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki, według stanu na dzień 10 marca roku, w którym jest sporządzany roczny plan łowiecki,

- h) liczbę zwierząt łownych, z wyłączeniem dzików, których pozyskanie w łowieckim roku gospodarczym, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki, uwzględnia optymalne gospodarowanie populacjami zwierząt łownych, przy czym w przypadku zwierzyny grubej z podziałem na osobniki do pierwszego roku życia i płeć, a w przypadku samców zwierzyny płowej także z podziałem na osobniki selekcyjne i łowne,
  - i) minimalną i maksymalną liczbę zwierząt łownych, z wyłączeniem dzików, zaplanowanych do pozyskania w łowieckim roku gospodarczym, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki, z uwzględnieniem, że pozyskanie następuje w przedziale:
    - od 90 % do 110 % liczby, o której mowa w lit. h – w przypadku zwierzyny grubej,
    - od 85 % do 115 % liczby, o której mowa w lit. h – w przypadku zwierzyny drobnej
    - z zaokrągleniem do pełnych liczb, przyjmując, że wartości po przecinku do 49 zaokrągla się w dół, a wartości po przecinku od 50 zaokrągla się w górę,
  - j) minimalną liczbę dzików zaplanowanych do pozyskania w danym roku gospodarczym;
- 5) liczbę zaobserwowanych zwierząt należących do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzających zagrożenie dla Polski oraz liczbę takich zwierząt pozyskanych w drodze polowań lub działań zaradczych w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki, podaną oddzielnie dla każdego gatunku zwierząt.
7. Dane, o których mowa w ust. 6 pkt 2, i informację, o której mowa w ust. 6 pkt 3, podaje się odpowiednio w oddzielnych pozycjach, w których uwzględnia się stan:
- 1) planowany do realizacji w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki;
  - 2) wynikający z realizacji rocznego planu łowieckiego obowiązującego w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym łowiecki rok gospodarczy, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki;
  - 3) na dzień 10 marca roku, w którym jest sporządzany roczny plan łowiecki;
  - 4) planowany do realizacji w łowieckim roku gospodarczym, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki.

8. Liczbę ubytków, o których mowa w ust. 6 pkt 4 lit. f, z wyłączeniem odstrzału sanitarnego prowadzonego na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt uwzględnia się w liczbie zwierząt łownych, o których mowa w ust. 6 pkt 4 lit. e.

9. Roczny plan łowiecki jest sporządzany przez dzierżawcę obwodu łowieckiego, po zasięgnięciu opinii właściwych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) oraz właściwej izby rolniczej, i podlega zatwierdzeniu przez właściwego nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w uzgodnieniu z Polskim Związkiem Łowieckim. W przypadku gdy obwód łowiecki jest położony w granicach więcej niż jednego nadleśnictwa, roczny plan łowiecki dla tego obwodu zatwierdza nadleśniczy właściwy dla obszaru, na którym jest położona największa część tego obwodu.

10. Roczny plan łowiecki w obwodzie łowieckim wyłączonym z wydzierżawiania jest sporządzany przez jego zarządcę, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego oraz właściwych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), i podlega zatwierdzeniu przez dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. W przypadku gdy obwód łowiecki wyłączony z wydzierżawiania jest położony w granicach więcej niż jednej regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, roczny plan łowiecki dla tego obwodu zatwierdza dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy dla obszaru, na którym jest położona największa część tego obwodu.

11. Roczny plan łowiecki dla obwodu łowieckiego:

- 1) graniczącego z parkiem narodowym jest opiniowany dodatkowo przez dyrektora tego parku narodowego;
- 2) na terenie którego znajduje się obręb hodowlany, jest opiniowany dodatkowo, w zakresie pozyskania piżmaka i łyski, przez uprawnionych do rybactwa, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 883).

12. Roczny plan łowiecki jest przedkładany do zatwierdzenia nie później niż do dnia 21 marca danego roku wraz z opiniami, o których mowa w ust. 9–11.

13. Zatwierdzenie lub odmowa zatwierdzenia rocznego planu łowieckiego następuje w terminie 7 dni od dnia przedłożenia go do zatwierdzenia.

14. Odmowa zatwierdzenia rocznego planu łowieckiego w całości albo części może nastąpić, jeżeli plan:

- 1) nie spełnia wymogów określonych przepisami prawa;
- 2) zawiera dane, które nie gwarantują osiągnięcia celów określonych w wieloletnim łowieckim planie hodowlanym.

15. W przypadku odmowy zatwierdzenia w całości albo w części rocznego planu łowieckiego przysługuje odwołanie do:

- 1) dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – w przypadku, o którym mowa w ust. 9;
- 2) Dyrektora Generalnego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – w przypadku, o którym mowa w ust. 10.

16. Odwołanie podlega rozpatrzeniu w terminie 7 dni od dnia jego wniesienia.

17. W przypadku odmowy zatwierdzenia rocznego planu łowieckiego w części, plan ten podlega realizacji w zatwierdzonej części, a w części niezatwierdzonej podlega poprawieniu. Do zatwierdzania poprawionej części rocznego planu łowieckiego przepisy ust. 1 i 5–16 stosuje się odpowiednio.

18. Roczny plan łowiecki może być zmieniony oraz może być poddany korekcie.

19. Zmianę rocznego planu łowieckiego dopuszcza się w przypadku:

- 1) klęski żywiołowej;
- 2) istotnej zmiany liczebności zwierzyny w obwodzie łowieckim;
- 3) zmiany granic obwodu łowieckiego;
- 4) zmiany dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
- 5) większej niż przewidywana w tym planie wielkości szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, danielę i sarny;
- 6) wprowadzenia zmiany na liście gatunków zwierzyny lub określenia okresu polowań na gatunek zwierzyny objęty dotychczas całoroczną ochroną;
- 7) podejrzenia wystąpienia albo wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1075).

20. Do zmiany rocznego planu łowieckiego stosuje się przepisy ust. 5–17, przy czym zmiana rocznego planu łowieckiego w przypadku, o którym mowa w ust. 19 pkt 7, wymaga dodatkowo zasięgnięcia opinii właściwego powiatowego lekarza weterynarii.

21. Korektę rocznego planu łowieckiego dopuszcza się w zakresie danych, o których mowa w ust. 6 pkt 4 lit. e i f, które uległy zmianie w okresie od dnia sporządzenia rocznego planu łowieckiego do dnia 31 marca.

22. Korekta rocznego planu łowieckiego jest składana organom, o których mowa w ust. 9 i 10, w formie pisemnej, nie później niż do dnia 30 kwietnia roku, w którym sporządzono ten plan. Do korekty nie stosuje się przepisów ust. 2–17.

Art. 8b. 1. Terminów określonych w art. 8a ust. 1, 2, 6 pkt 4 lit. a oraz ust. 12, a także przepisów art. 8a ust. 6 pkt 4 lit. d–g oraz ust. 7 nie stosuje się do pierwszego rocznego planu łowieckiego sporządzanego na łowiecki rok gospodarczy, w którym dany obwód łowiecki został wydzierżawiony albo wyłączony z wydzierżawiania i przekazany w zarząd, w następstwie nowego podziału województwa na obwody łowieckie.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1:

- 1) inwentaryzacja zwierzyny, o której mowa w art. 8a ust. 2, jest sporządzona w terminie 15 dni od dnia wydzierżawienia albo przekazania obwodu łowieckiego w zarząd według stanu na dzień jej sporządzenia;
- 2) dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza roczny plan łowiecki na okres od dnia wydzierżawienia albo przekazania obwodu łowieckiego w zarząd do dnia 31 marca;
- 3) w rocznym planie łowieckim:
  - a) dane, o których mowa w art. 8a ust. 6 pkt 4 lit. a, podaje się według stanu na dzień sporządzenia inwentaryzacji zwierzyny,

- b) dane, o których mowa w art. 8a ust. 6 pkt 2, i informację, o której mowa w art. 8a ust. 6 pkt 3, podaje się odpowiednio w oddzielnych pozycjach, w których uwzględnia się stan:
  - na dzień sporządzenia inwentaryzacji zwierzyny,
  - planowany do realizacji w łowieckim roku gospodarczym, na który jest sporządzany roczny plan łowiecki;
- 4) roczny plan łowiecki jest przedkładany do zatwierdzenia nie później niż w terminie 30 dni od dnia wydzierżawienia albo przekazania obwodu łowieckiego w zarząd.

Art. 8c. 1. Wieloletni łowiecki plan hodowlany jest sporządzany dla sąsiadujących ze sobą obwodów łowieckich o zbliżonych warunkach przyrodniczych (rejon hodowlany), na okres 10 kolejnych łowieckich lat gospodarczych.

2. Wieloletni łowiecki plan hodowlany jest sporządzany na formularzu.

3. Wieloletni łowiecki plan hodowlany składa się z części:

- 1) ogólnej, obejmującej:
  - a) dane ogólne:
    - datę sporządzenia planu wieloletniego,
    - imię, nazwisko i podpis dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
  - b) dane dotyczące rejonu hodowlanego:
    - nazwę województwa, nazwy nadleśnictw oraz numery obwodów łowieckich,
    - powierzchnię wyrażoną w hektarach, w tym powierzchnię gruntów leśnych,
    - nazwy występujących gatunków zwierząt łownych,
    - opis struktury płciowej występującej zwierzyny grubej,
    - opis struktury wiekowej samców występującej zwierzyny płowej,
    - nazwy gatunków i szacunkową liczebność występujących drapieżników;
- 2) szczegółowej, obejmującej:
  - a) kategorie obwodów łowieckich,
  - b) liczbę łośi, jeleni szlachetnych, danieli, muflonów i dzików na 1000 ha oraz liczbę saren, zajęcy i kuropatw na 100 ha, według stanu na dzień sporządzenia planu wieloletniego, w tym łośi i jeleni szlachetnych również w odniesieniu do powierzchni gruntów leśnych, a zajęcy i kuropatw również w odniesieniu do powierzchni polnej,
  - c) stan zagospodarowania rejonu hodowlanego:
    - liczbę i rodzaj urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej, o których mowa w art. 8a ust. 6 pkt 2 lit. b,
    - powierzchnię poletek łowieckich, wyrażoną w hektarach,
    - powierzchnię zagospodarowanych przez dzierżawców albo zarządców obwodów łowieckich łąk śródleśnych i przyleśnych, wyrażoną w hektarach,
    - liczbę pasów zaporowych oraz ich łączną długość wyrażoną w kilometrach,
  - d) zadania w zakresie zagospodarowania obwodów łowieckich na okres obowiązywania planu wieloletniego,
  - e) docelową liczbę łośi, jeleni szlachetnych, danieli i muflonów na 1000 ha, maksymalną liczbę dzików na 1000 ha oraz docelową liczbę saren na 100 ha, w tym łośi i jeleni szlachetnych również na 1000 ha powierzchni gruntów leśnych.

4. Dane, o których mowa w ust. 3 pkt 1 lit. b tiret drugie, trzecie, piąte i szóste oraz pkt 2, podaje się oddzielnie dla każdego z obwodów łowieckich tworzących rejon hodowlany.

5. Wieloletni łowiecki plan hodowlany jest sporządzany przez dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, w uzgodnieniu z właściwymi marszałkami województw i Polskim Związkiem Łowieckim, po zasięgnięciu opinii właściwych izb rolniczych.

6. Wieloletni łowiecki plan hodowlany zatwierdza Dyrektor Generalny Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

7. Odmowa zatwierdzenia wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego może nastąpić, jeżeli plan nie spełnia wymogów określonych przepisami prawa lub zawiera dane, które nie gwarantują osiągnięcia celów łowiectwa wskazanych w art. 3.

8. W przypadku odmowy zatwierdzenia wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw środowiska.

9. Wieloletni łowiecki plan hodowlany może być zmieniony.

10. Zmianę wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego dopuszcza się w przypadku:

- 1) klęski żywiołowej;
- 2) zmiany granic rejonu hodowlanego lub obwodu łowieckiego wchodzącego w skład tego rejonu;
- 3) istotnej zmiany liczebności zwierząt łownych w rejonie hodowlanym;
- 4) istotnej zmiany charakteru użytkowania gruntów;
- 5) wprowadzenia zmiany na liście gatunków zwierząt łownych lub określenia okresu polowań na gatunek zwierzęcia łownego objęty dotychczas całoroczną ochroną;
- 6) podejrzenia wystąpienia albo wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

11. Do zmiany wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego stosuje się odpowiednio przepisy ust. 2–8, przy czym zmiana wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego w przypadku, o którym mowa w ust. 10 pkt 6, wymaga dodatkowo zasięgnięcia opinii właściwego powiatowego lekarza weterynarii.

Art. 8d. W sprawach zatwierdzania rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572).

Art. 8e. 1. Wzory formularzy:

- 1) inwentaryzacji zwierzyny,
- 2) rocznego planu łowieckiego,
- 3) wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego

– opracowuje Dyrektor Generalny Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w uzgodnieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, a zatwierdza minister właściwy do spraw środowiska.

2. Zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw środowiska wzory formularzy, o których mowa w ust. 1, Dyrektor Generalny Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe udostępnia na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Art. 9. 1. Ochrona zwierzyny – poza zasadami określonymi w przepisach o ochronie przyrody – obejmuje tworzenie warunków bezpiecznego bytowania zwierzyny, a w szczególności:

- 1) zwalczanie kłusownictwa i wszelkich zjawisk szkodnictwa łowieckiego;
- 2) zakaz – poza polowaniami i odłowami – płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny;
- 3) zakaz wybierania i posiadania jaj i piskląt, wyrabiania i posiadania wydmuszek oraz niszczenia legowisk, nor i gniazd ptasich;
- 4) zakaz sprzedaży, transportu w celu sprzedaży, przetrzymywania w celu sprzedaży oraz oferowania do sprzedaży żywych lub martwych zwierząt łownych, jak również wszelkich łatwo rozpoznawalnych części lub produktów uzyskanych z tych zwierząt, z wyjątkiem tych zwierząt łownych, które zostały pozyskane zgodnie z prawem lub nabyte w inny legalny sposób.

2. Starosta może wyrazić zgodę, na okres do 6 miesięcy, na przetrzymywanie zwierzyny, osobie, która weszła w jej posiadanie w wyniku osierocenia, wypadku lub innego uszkodzenia ciała zwierzyny, mając na uwadze potrzebę podjęcia koniecznej opieki i leczenia. Zwierzyna ta powinna następnie być przekazana uprawnionym podmiotom w celu dalszej hodowli.

3. Do celów hodowlanych, w tym eksportu, oraz celów naukowych dozwolone jest łowienie zwierzyny żywej wyłącznie w sieci i nieraniące pułapki, w tym pułapki niechwytające za kończynę.

Art. 9a. 1. Marszałek województwa, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, może zezwolić na odstąpienie od zakazu płoszenia zwierząt łownych. Zezwolenie może być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz jeżeli nie jest szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji zwierząt łownych.

2. Zezwolenie jest wydawane na wniosek, który zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania czynności;
- 3) nazwę gatunku lub gatunków w języku polskim i łacińskim, których będą dotyczyć te czynności;
- 4) określenie sposobu, miejsca i czasu wykonywania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 5) wskazanie podmiotu, który wykona czynności.

3. Zezwolenie zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku lub gatunków w języku polskim i łacińskim, których będą dotyczyć czynności;
- 3) wskazanie sposobu, miejsca i czasu płoszenia oraz podmiotów wykonywujących tę czynność;
- 4) określenie warunków realizacji wynikających z potrzeb ochrony populacji gatunków zwierząt łownych i ich siedlisk w rejonie wykonywania czynności;
- 5) wskazanie podmiotów uprawnionych do wykonania kontroli realizacji wydanego zezwolenia w terenie;
- 6) określenie terminu złożenia marszałkowi województwa informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

4. Marszałek województwa dokonuje kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach, o których mowa w ust. 1. Przepisy art. 44 ust. 6–12 stosuje się odpowiednio.

5. Marszałek województwa do dnia 30 czerwca każdego roku składa ministrowi właściwemu do spraw środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 1, zawierający informacje, o których mowa w ust. 3 pkt 2–5, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach.

Art. 10. 1. Hodowanie lub utrzymywanie chartów rasowych lub ich mieszańców wymaga zezwolenia starosty właściwego ze względu na miejsce prowadzenia ich hodowli lub utrzymywania, wydawanego na wniosek osoby zamierzającej prowadzić taką hodowlę lub utrzymywać takiego psa.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Związku Kynologicznego w Polsce oraz Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób hodowania i utrzymywania chartów rasowych oraz ich mieszańców, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ludzi oraz, w odpowiednim zakresie, bezpieczeństwa zwierząt.

3. W przypadku niespełnienia wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie ust. 2 starosta odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1.

4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do cofnięcia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1.

5. Organem właściwym w sprawie cofnięcia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, jest starosta właściwy ze względu na miejsce prowadzenia hodowli lub utrzymywania chartów rasowych lub ich mieszańców.

6. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wygasa w razie zmiany miejsca prowadzenia hodowli lub utrzymywania chartów rasowych lub ich mieszańców.

7. Rozstrzygnięcia w sprawie wydania zezwolenia oraz cofnięcia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, są podejmowane w formie decyzji administracyjnej.

Art. 11. 1. Łowiectwo jest prowadzone zgodnie z podstawowymi kierunkami użytkowania terenów rolnych, leśnych i rybackich, w warunkach stałego polepszania zwierzyńca środowiska jej bytowania.

2. Gospodarowanie populacjami zwierzyny wymaga w szczególności:

- 1) tworzenia stałych i okresowych osłon dla zwierzyny (lasy, zadrzewienia, zakrzewienia, remizy, osłony miejsc lęgowych);
- 2) wzbogacania naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach;
- 3) zachowania istniejących naturalnych zbiorników wodnych, rekonstrukcji i tworzenia nowych;

- 4) (uchylony)
- 5) (uchylony)
- 6) utrzymywania korytarzy (ciągów) ekologicznych dla zwierzyny;
- 7) utrzymywania struktury wiekowej i płciowej oraz liczebności populacji zwierzyny właściwych dla zapewnienia równowagi ekosystemów oraz realizacji głównych celów gospodarczych w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie;
- 8) ochrony zwierzyny przed zagrożeniem ruchu pojazdów samochodowych na drogach krajowych i wojewódzkich.

3. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich, wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) i nadleśniczowie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe współdziałają ze sobą oraz z właścicielami, posiadaczami i zarządcami gruntów w sprawach związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, oraz z zagospodarowaniem obwodów łowieckich, w szczególności w zakresie ochrony i hodowli zwierzyny.

4. Zarządca lub dzierżawca obwodu łowieckiego może wystąpić z wnioskiem do służb, straży lub organów administracji rządowej, w szczególności do właściwego miejscowo komendanta Policji lub Straży Granicznej, lub Państwowej Straży Pożarnej, lub właściwego terytorialnie organu Inspekcji Weterynaryjnej, o udzielenie pomocy pozostającej w zakresie kompetencji tych służb, straży lub inspekcji, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia czynności związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

5. Pomoc, o której mowa w ust. 4, polega w szczególności na:

- 1) zabezpieczeniu terenu, na którym odbywa się polowanie, przed nieuprawnionym wstępem osób trzecich;
- 2) wsparciu działań mających na celu poszukiwanie padłych zwierząt, co do których zachodzi podejrzenie, że mogły być nosicielami chorób zakaźnych, o których mowa w art. 2 pkt 21 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) kontroli przestrzegania przez osobę uprawnioną do wykonywania polowania, w tym osobę wykonującą odstrzał sanitarny, o którym mowa w art. 8 ust. 8, zasad bioasekuracji.

Art. 12. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich mogą, po uzyskaniu zgody właściciela, posiadacza lub zarządcy gruntu, wyznaczać i oznakowywać zakazem wstępu obszary stanowiące ostoje zwierzyny oraz wznosić urządzenia związane z prowadzeniem gospodarki łowieckiej.

Art. 13. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich mogą dokarmiać zwierzynę, po uzgodnieniu miejsca wykładania karmy z właścicielem, posiadaczem lub zarządcą gruntu, jeżeli działanie to nie stwarza zagrożenia epizootycznego.

Art. 14. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich oraz właściciele, posiadacze i zarządcy gruntów są obowiązani zawiadomić właściwy organ *Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej*²⁾ lub urząd gminy albo najbliższy zakład leczniczy dla zwierząt o dostrzeżonych objawach chorób zwierząt żyjących wolno.

Art. 15. 1. Zwierzyna pozyskana w obwodzie łowieckim zgodnie z przepisami prawa stanowi własność dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego, a na terenach niewchodzących w skład obwodów łowieckich – własność Skarbu Państwa.

2. Zwierzyna bezprawnie pozyskana stanowi własność Skarbu Państwa.

3. Osoby wykonujące polowanie mogą odstąpić im zwierzynę spożytkować według własnego uznania, z wyłączeniem odprzedaży.

4. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wysokość ekwiwalentu za zwierzynę bezprawnie pozyskaną, podmioty właściwe do zagospodarowania w imieniu Skarbu Państwa bezprawnie pozyskanej zwierzyny, pobrania środków pochodzących ze sprzedaży tusz oraz należnego ekwiwalentu, uwzględniając sposób pozyskania zwierzyny, jej gatunek, wielokrotność wartości rynkowej tuszy, a w przypadku samców zwierzyny płowej także jej wartość trofealną.

Art. 16. 1. Zabrania się chowu i hodowli zamkniętej zwierząt łownych, z wyjątkiem bażanta oraz zwierząt uznanych za zwierzęta gospodarskie na podstawie odrębnych przepisów.

2. Minister właściwy do spraw środowiska może wydać zgodę na chów i hodowlę zamkniętą zwierząt łownych niebędących zwierzętami gospodarskimi do celów badań naukowych, dydaktyki, zasiedleń lub eksportu zwierzyny żywej.

²⁾ Obecnie Inspekcji Weterynaryjnej, na podstawie art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 12), która weszła w życie z dniem 1 maja 2004 r.

Art. 16a. 1. Wprowadzenie do środowiska w rozumieniu art. 2 pkt 23 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych bązanta, daniela lub muflona w celu zasiedleń, zwane dalej „wprowadzeniem do środowiska”, wymaga zgłoszenia ministrowi właściwemu do spraw środowiska przed terminem dokonania wprowadzenia do środowiska, a w przypadku gdy wprowadzenie do środowiska dotyczy daniela lub muflona – także zasięgnięcia opinii właściwego miejscowo nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

2. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, dokonuje dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego.

3. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) nazwę i siedzibę dokonującego zgłoszenia;
- 2) obwód łowiecki, w którym zostanie dokonane wprowadzenie do środowiska;
- 3) cel i uzasadnienie konieczności wprowadzenia do środowiska, w tym opis wpływu wprowadzenia do środowiska na prowadzenie prawidłowej gospodarki łowieckiej oraz na rodzime gatunki i siedliska przyrodnicze;
- 4) nazwę naukową gatunku, nazwę polską, jeżeli nazwa polska istnieje, oraz liczbę osobników, które zostaną wprowadzone do środowiska;
- 5) określenie sposobu, miejsca i czasu wprowadzenia do środowiska oraz zagrożeń związanych z wprowadzeniem do środowiska;
- 6) podmiot, który dokona wprowadzenia do środowiska;
- 7) plan kontroli liczebności gatunku objętego wprowadzeniem do środowiska;
- 8) proponowany okres, w jakim wprowadzenie do środowiska zostanie dokonane, nie dłuższy niż 5 lat.

4. W przypadku gdy wprowadzenie do środowiska dotyczy daniela lub muflona, do zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, dołącza się opinię właściwego miejscowo nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

5. Jeżeli zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, nie spełnia wymagań określonych w ust. 3 i 4, minister właściwy do spraw środowiska wzywa zgłaszającego do usunięcia braków w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

6. Minister właściwy do spraw środowiska może wystąpić do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o wydanie opinii o wpływie zamierzonego wprowadzenia do środowiska na rodzime gatunki i siedliska przyrodnicze, w szczególności na gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i siedliska będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, o których mowa odpowiednio w art. 5 pkt 1a i 17a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

7. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydaje opinię, o której mowa w ust. 6, w terminie 10 dni od dnia doręczenia mu wystąpienia ministra właściwego do spraw środowiska. Przepisów art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego nie stosuje się.

8. Wprowadzenie do środowiska może zostać dokonane, jeżeli minister właściwy do spraw środowiska nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu w terminie 45 dni od dnia doręczenia zgłoszenia.

9. Minister właściwy do spraw środowiska wnosi sprzeciw, jeżeli:

- 1) wprowadzenie do środowiska będzie szkodliwe dla rodzimych gatunków i siedlisk przyrodniczych albo
- 2) zgłaszający nie usunie braków w zgłoszeniu w terminie wyznaczonym w wezwaniu, o którym mowa w ust. 5.

10. Minister właściwy do spraw środowiska może, w celu dokonania weryfikacji stanu faktycznego ze zgłoszeniem, o którym mowa w ust. 1, przeprowadzić kontrolę wprowadzenia do środowiska poprzez:

- 1) sprawdzenie dokumentów związanych z wprowadzeniem do środowiska lub
- 2) zapewnienie obecności osoby wyznaczonej do przeprowadzenia kontroli przy wprowadzeniu do środowiska.

11. Do kontroli wprowadzenia do środowiska stosuje się przepisy art. 44 ust. 6–12.

12. Zakazuje się wprowadzenia do środowiska:

- 1) bez zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1;
- 2) przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 5;
- 3) niezgodnie z dokonany zgłoszeniem, o którym mowa w ust. 1;
- 4) w przypadku wniesienia sprzeciwu, o którym mowa w ust. 8.

Rozdział 4

Działalność gospodarcza w zakresie łowiectwa**Art. 17. (uchylony)**

Art. 18. 1. Przedsiębiorca podejmujący i wykonujący działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług turystycznych obejmujących polowania wykonywane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz polowania za granicą jest obowiązany spełniać następujące warunki:

- 1) ustanowić obowiązkowe zabezpieczenie majątkowe roszczeń osób trzecich z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez przedsiębiorcę;
- 2) złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin ze znajomości zasad wykonywania polowania oraz zasad ochrony przyrody lub zatrudniać osobę spełniającą ten warunek;
- 3) składać właściwemu marszałkowi województwa, przed upływem terminu obowiązywania poprzedniej umowy albo blokady środków finansowych na rachunku bankowym, oryginały dokumentów potwierdzających zawarcie kolejnej umowy, albo dokonanie kolejnej blokady środków finansowych, o których mowa w ust. 3.

2. Warunkiem wykonywania działalności, o której mowa w ust. 1, jest również niekaralność przedsiębiorcy i osób kierujących jego działalnością za umyślne przestępstwo określone w art. 52 i art. 53 oraz przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu.

3. Ustanowienie zabezpieczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, polega na:

- 1) zawarciu umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem działalności albo
- 2) zawarciu umowy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, albo
- 3) blokadzie środków finansowych na rachunku bankowym, na rzecz właściwego samorządu województwa, w wysokości 4 % rocznego przychodu z tytułu wykonywania przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej, o której mowa w ust. 1, uzyskanego w roku obrotowym poprzedzającym rok zawarcia umowy, jednak nie mniej niż równowartość w złotych 20 000 euro obliczona według średniego kursu walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym została dokonana blokada środków.

4. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, minimalną wysokość sumy gwarancji, o których mowa w ust. 3 pkt 2, uwzględniając zakres wykonywanej przez przedsiębiorców działalności.

5. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w ust. 3 pkt 1, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę specyfikę wykonywanej działalności.

Art. 19. (uchylony)**Art. 20. (uchylony)**

Art. 21. 1. Egzamin ze znajomości wykonywania polowania oraz zasad ochrony przyrody przeprowadza komisja egzaminacyjna powołana przez ministra właściwego do spraw środowiska.

2. Złożenie z pozytywnym wynikiem egzaminu, o którym mowa w ust. 1, komisja egzaminacyjna stwierdza zaświadczeniem.

3. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) liczbę członków komisji, o której mowa w ust. 1, oraz jej skład, tak aby w skład komisji wchodziło:
  - a) nie mniej niż 3 członków spośród ekspertów z dziedziny ochrony przyrody, gospodarki łowieckiej oraz zasad posiadania i posługiwania się myśliwską bronią palną,
  - b) przedstawiciel ministra właściwego do spraw środowiska – jako przewodniczący komisji,
  - c) przedstawiciel Polskiego Związku Łowieckiego,
  - d) przedstawiciel Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- 2) (uchylony)
- 3) sposób przeprowadzania egzaminu, o którym mowa w ust. 1, uwzględniając objęcie tym egzaminem sprawdzenia znajomości przepisów dotyczących ochrony przyrody, gospodarki łowieckiej oraz posiadania i posługiwania się myśliwską bronią palną;
- 4) wzór zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2.

Art. 21a. 1. Osoba ubiegająca się o przystąpienie do egzaminu, o którym mowa w art. 21 ust. 1, składa wniosek o dopuszczenie do egzaminu zawierający:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) adres miejsca zamieszkania;
- 3) datę i miejsce urodzenia;
- 4) numer PESEL, a w przypadku jego braku – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 5) dane kontaktowe;
- 6) podpis.

2. W celu weryfikacji tożsamości osoba przystępująca do egzaminu, o którym mowa w art. 21 ust. 1, okazuje komisji egzaminacyjnej dowód osobisty lub inny dokument potwierdzający tożsamość.

Art. 22. 1. Przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie obrotu zwierzyną żywą oraz obrotu tuszami zwierzyny i ich częściami, z wyłączeniem sprzedaży dokonywanej przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązany:

- 1) prowadzić ewidencję skupu w każdym punkcie skupu;
- 2) zapewniać badania zwierzyny i mięsa zgodnie z przepisami o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz Inspekcji Weterynaryjnej.

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, zakres ewidencji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, oraz jej wzór, kierując się rodzajem wykonywanej działalności gospodarczej w zakresie obrotu zwierzyną żywą lub tuszami zwierzyny i ich częściami.

Art. 22a. 1. W przypadku stwierdzenia naruszeń warunków wymaganych do prowadzenia działalności gospodarczej, o której mowa w art. 18 ust. 1, właściwy marszałek województwa wzywa przedsiębiorcę do usunięcia naruszeń w wyznaczonym terminie.

2. W przypadku nieusunięcia naruszeń, o których mowa w ust. 1, właściwy marszałek województwa wydaje decyzję o zakazie wykonywania działalności gospodarczej, o której mowa w art. 18 ust. 1, przez okres 3 lat.

Art. 22b. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222 i 1871 oraz z 2025 r. poz. 222).

Rozdział 5

Obwody łowieckie

Art. 23. 1. Obwód łowiecki stanowi obszar gruntów o ciągłej powierzchni, zamkniętej jego granicami, nie mniejszy niż trzy tysiące hektarów, na którego obszarze istnieją warunki do prowadzenia łowiectwa.

2. W szczególnych przypadkach, uzasadnionych względami racjonalnej gospodarki łowieckiej i warunkami terenowymi, mogą być tworzone, za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska, obwody łowieckie o mniejszej powierzchni.

Art. 24. 1. Obwody łowieckie dzielą się na obwody łowieckie leśne i polne.

2. Obwód łowiecki leśny jest to obszar, w którym grunty leśne stanowią co najmniej 40 % ogólnej powierzchni tego obszaru.

3. Obwód łowiecki polny jest to obszar, w którym grunty leśne stanowią mniej niż 40 % ogólnej powierzchni tego obszaru.

Art. 25. Obwody łowieckie są tworzone przy uwzględnieniu następujących zasad:

- 1) optymalnego zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony, zachowania i rozwoju preferowanych gatunków zwierzyny;
- 2) unikania dzielenia zbiorników wodnych;
- 3) ustalania przebiegu granic po naturalnych lub wyraźnych znakach w terenie.

Art. 26. W skład obwodów łowieckich nie wchodzi:

- 1) parki narodowe i rezerваты przyrody, z wyjątkiem rezerwatów lub ich części, w których na obszarach wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych nie zabroniono wykonywania polowania;
- 2) tereny w granicach administracyjnych miast; jeżeli jednak granice te obejmują większe obszary leśne lub rolne, z obszarów tych może być utworzony obwód łowiecki lub mogą być one włączone do innych obwodów łowieckich;

- 3) tereny zajęte przez miejscowości niezaliczane do miast, w granicach obejmujących zabudowania mieszkalne i gospodarcze z podwórzami, placami i ulicami oraz drogami wewnątrz tych miejscowości;
- 4) budowle, zakłady i urządzenia, tereny przeznaczone na cele społeczne, kultu religijnego, przemysłowe, handlowe, składowe, transportowe i inne cele gospodarcze oraz obiekty o charakterze zabytkowym i specjalnym, w granicach ich ogrodzeń.

Art. 26a. 1. Obwody łowieckie podlegają zaliczeniu do następujących kategorii:

- 1) bardzo dobra;
- 2) dobra;
- 3) średnia;
- 4) słaba;
- 5) bardzo słaba.

2. Zaliczenie obwodu łowieckiego do jednej z kategorii, o których mowa w ust. 1, następuje na podstawie:

- 1) wskaźników liczebności zwierzyny;
- 2) czynników wpływających na środowisko bytowania zwierzyny i walorów łowieckich obwodu.

3. Zaliczenie obwodu łowieckiego do jednej z kategorii, o których mowa w ust. 1, zależy od liczby przyznanych punktów zgodnie z następującą punktacją:

- 1) bardzo dobra – 41 i więcej punktów;
- 2) dobra – 31–40 punktów;
- 3) średnia – 21–30 punktów;
- 4) słaba – 11–20 punktów;
- 5) bardzo słaba – do 10 punktów.

4. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw rolnictwa oraz Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wskaźniki liczebności zwierzyny oraz odpowiadające im wartości punktowe,
- 2) czynniki wpływające na środowisko bytowania zwierzyny i walory łowieckie obwodu łowieckiego oraz odpowiadające im wartości punktowe

– uwzględniając liczebność poszczególnych gatunków zwierzyny w określonych środowiskach jej bytowania, rodzaj i wielkość jej pozyskania oraz nasilenie czynników antropogenicznych.

Art. 27. 1. Podziału na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii, o których mowa w art. 26a ust. 1, a także zmiany granic obwodu lub zmiany zaliczenia obwodu do kategorii dokonuje w obrębie województwa sejmik województwa, w drodze uchwały, stanowiącej akt prawa miejscowego.

2. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, przygotowuje marszałek województwa.

3. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) numer obwodu łowieckiego;
- 2) przebieg graficzny na mapie oraz słowny opis granic obwodu łowieckiego;
- 3) przebieg graficzny na mapie wyłączeń, o których mowa w art. 26;
- 4) powierzchnię całkowitą obwodu łowieckiego;
- 5) powierzchnię obwodu łowieckiego po uwzględnieniu wyłączeń, o których mowa w art. 26, z podziałem na powiaty i gminy;
- 6) powierzchnię gruntów leśnych, z podziałem na gminy;
- 7) zaliczenie obwodu łowieckiego do jednej z kategorii, o których mowa w art. 26a ust. 1.

4. Marszałek województwa powołuje zespół, który jest jego organem opiniodawczo-doradczym w zakresie przygotowania projektu uchwały, o której mowa w ust. 1.

5. W skład zespołu, o którym mowa w ust. 4, wchodzi:

- 1) dwaj przedstawiciele zarządu województwa;
- 2) przedstawiciele właściwych dyrektorów regionalnych dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- 3) przedstawiciele właściwych zarządów okręgowych Polskiego Związku Łowieckiego;
- 4) przedstawiciel właściwej izby rolniczej.

6. Marszałek województwa zaprasza do udziału w pracach zespołu, o którym mowa w ust. 4, z głosem doradczym, przedstawicieli dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich z terenu danego województwa.

7. Zmiana zaliczenia obwodu łowieckiego do jednej z kategorii, o których mowa w art. 26a ust. 1, może nastąpić w szczególności w przypadku:

- 1) klęski żywiołowej;
- 2) masowego upadku zwierząt łownych spowodowanego chorobą zakaźną zwierząt lub inną przyczyną;
- 3) zmiany granic obwodu łowieckiego.

8. Marszałek województwa po przygotowaniu projektu uchwały, o której mowa w ust. 1, kolejno:

- 1) występuje o:
  - a) opinię do:
    - właściwego dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
    - Polskiego Związku Łowieckiego,
    - właściwej izby rolniczej,
  - b) uzgodnienie do:
    - właściwego wojewody,
    - organów wojskowych – w przypadku gdy podział na obwody łowieckie obejmuje grunty pozostające w zarządzie tych organów albo powierzone tym organom do wykorzystania;
- 2) wprowadza zmiany do projektu uchwały wynikające z rozpatrzenia opinii i dokonanych uzgodnień;
- 3) ogłasza przez umieszczenie na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w poszczególnych gminach objętych projektem uchwały, za pośrednictwem właściwych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), o sporządzeniu projektu uchwały oraz wyłożeniu jej do publicznego wglądu i umieszczeniu na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego, na co najmniej 7 dni przed dniem wyłożenia i umieszczenia projektu uchwały na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego, wyznaczając w ogłoszeniu termin na składanie uwag do projektu uchwały, nie krótszy niż 21 dni od dnia wyłożenia i umieszczenia projektu uchwały na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego, oraz informując o formie i miejscu składania uwag;
- 4) wyklada projekt uchwały do publicznego wglądu oraz umieszcza go na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego na okres co najmniej 21 dni;
- 5) rozpatruje uwagi, o których mowa w pkt 3, w terminie nie dłuższym niż 45 dni od dnia upływu terminu ich składania;
- 6) wprowadza zmiany do projektu uchwały wynikające z rozpatrzenia uwag, o których mowa w pkt 3, w szczególności przez oznaczenie na mapie przebiegu graficznego wyłączeń wynikających z tych uwag oraz powierzchni obwodu łowieckiego po uwzględnieniu tych wyłączeń;
- 7) w niezbędnym zakresie ponownie zasięga opinii organów, o których mowa w pkt 1 lit. a, i ponawia uzgodnienia z organami, o których mowa w pkt 1 lit. b;
- 8) przedstawia projekt uchwały sejmikowi województwa wraz z zestawieniem nieuwzględnionych uwag lub opinii.

9. Uwagi do projektu uchwały, o której mowa w ust. 1, może wnieść każdy właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości objętej projektem uchwały.

10. Uwagi wnosi się w terminie wyznaczonym w ogłoszeniu, o którym mowa w ust. 8 pkt 3. Uwagi wniesione po terminie pozostawia się bez rozpatrzenia.

11. Uwagi wnosi się na piśmie. Jako wniesione na piśmie uznaje się również uwagi wniesione na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1045 i 1841), opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

12. Przy rozpatrywaniu uwag dotyczących wyłączenia nieruchomości z obwodu łowieckiego uwzględnia się szczególne właściwości nieruchomości lub prowadzonej na niej działalności, które istotnie utrudnią prowadzenie na niej gospodarki łowieckiej, albo – w przypadku objęcia nieruchomości obwodem łowieckim – spowodują konieczność zaprzestania lub istotnego ograniczenia prowadzenia na niej dotychczasowej działalności.

13. Niewydanie opinii, o których mowa w ust. 8 pkt 1 lit. a lub pkt 7, w terminie 14 dni od dnia otrzymania projektu uchwały, o której mowa w ust. 1, oznacza akceptację projektu uchwały.

14. Jeżeli sejmik województwa stwierdzi konieczność dokonania zmian w przedstawionym projekcie uchwały, o której mowa w ust. 1, w tym także w wyniku uwzględnienia uwag lub opinii do projektu uchwały, czynności, o których mowa w ust. 8, ponawia się w zakresie niezbędnym do dokonania tych zmian. Przedmiotem ponowionych czynności można uczynić część projektu uchwały objętą zmianą.

15. Sejmik województwa, przed podjęciem uchwały, o której mowa w ust. 1, kieruje projekt uchwały do zaopiniowania przez zespół, o którym mowa w ust. 4, i wprowadza zmiany wynikające z rozpatrzenia jego opinii.

16. Sejmik województwa, podejmując uchwałę, o której mowa w ust. 1, rozstrzyga jednocześnie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu uchwały nieuwzględnionych przez marszałka województwa.

17. Uchwała, o której mowa w ust. 1, obowiązuje od dnia wejścia w życie w niej określonego, jednak nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

18. Uchwała, o której mowa w ust. 1, podlega również publikacji na stronie internetowej sejmiku województwa.

Art. 27a. 1. Jeżeli w wyniku objęcia nieruchomości obwodem łowieckim korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości może żądać od województwa odszkodowania za poniesioną rzeczywistą szkodę.

2. Z roszczeniem, o którym mowa w ust. 1, można wystąpić w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały, o której mowa w art. 27 ust. 1.

Art. 27b. 1. Będący osobą fizyczną właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości wchodzącej w skład obwodu łowieckiego może złożyć oświadczenie o zakazie wykonywania polowania na tej nieruchomości w formie pisemnej.

2. Zakaz wykonywania polowania na danej nieruchomości jest prawem osobistym właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości, który złożył oświadczenie, i wygasa najpóźniej z chwilą jego śmierci.

3. Właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości, który złożył oświadczenie o zakazie wykonywania polowania na tej nieruchomości, może je cofnąć, w formie pisemnej, jednak nie wcześniej niż po zakończeniu łowieckiego roku gospodarczego, w którym zostało złożone oświadczenie o zakazie wykonywania polowania.

4. Oświadczenie o zakazie wykonywania polowania lub cofnięcie oświadczenia o zakazie wykonywania polowania składa się przed starostą. Starosta jest zobowiązany do nieodpłatnego poświadczania własnoręczności podpisu właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości wchodzącej w skład obwodu łowieckiego na oświadczeniu lub cofnięciu oświadczenia.

5. Oświadczenie o zakazie wykonywania polowania lub cofnięcie oświadczenia o zakazie wykonywania polowania jest skuteczne:

- 1) od dnia następującego po dniu jego złożenia – w przypadku gdy starosta jest organem właściwym do wydzierżawienia danego obwodu łowieckiego;
- 2) od dnia następującego po dniu zawiadomienia organu właściwego do wydzierżawienia danego obwodu łowieckiego – w przypadku gdy starosta nie jest organem właściwym do wydzierżawienia danego obwodu łowieckiego;
- 3) od dnia następującego po dniu zawiadomienia ministra właściwego do spraw środowiska – w przypadku obwodu łowieckiego wyłączonego z wydzierżawiania.

6. W przypadku gdy starosta nie jest organem właściwym do wydzierżawienia danego obwodu łowieckiego lub gdy dany obwód łowiecki został wyłączony z wydzierżawiania, starosta zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o złożeniu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania lub cofnięciu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania odpowiednio organ właściwy do wydzierżawienia obwodu albo ministra właściwego do spraw środowiska.

7. Organ właściwy do wydzierżawienia danego obwodu łowieckiego lub – gdy dany obwód łowiecki został wyłączony z wydzierżawiania – minister właściwy do spraw środowiska są zobowiązani do niezwłocznego zawiadomienia dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego o złożeniu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania lub cofnięciu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania.

Art. 28. 1. Obwody łowieckie wydzierżawia się kołom łowieckim Polskiego Związku Łowieckiego, z zastrzeżeniem ust. 1a.

1a. Obwody łowieckie podlegają wydzierżawieniu przez Polski Związek Łowiecki tylko wtedy, gdy żadne koło łowieckie nie jest zainteresowane ich dzierżawieniem i tylko do czasu złożenia oferty przez koło łowieckie.

2. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, może, w drodze decyzji, wyłączyć obwody łowieckie z wydzierżawiania i przekazać je na czas nie krótszy niż 10 lat w zarząd z przeznaczeniem na ośrodki hodowli zwierzyny, w których – oprócz polowania – realizowane są cele związane w szczególności z:

- 1) prowadzeniem wzorcowego zagospodarowania łowisk, wdrażaniem nowych osiągnięć z zakresu łowiectwa;
- 2) prowadzeniem badań naukowych;
- 3) odtwarzaniem populacji zanikających gatunków zwierząt dziko żyjących;
- 4) hodowlą rodzimych gatunków zwierząt łownych w celu zasiedlania łowisk;
- 5) hodowlą zwierząt łownych szczególnie pożytecznych w biocenozach leśnych;
- 6) prowadzeniem szkoleń z zakresu łowiectwa.

3. Ośrodki hodowli zwierzyny mogą być prowadzone za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska przez: Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Polski Związek Łowiecki, instytucje naukowo-dydaktyczne oraz inne jednostki, które do dnia wejścia w życie ustawy prowadziły takie ośrodki. Prawo do prowadzenia ośrodków hodowli zwierzyny jest niezbywalne.

4. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady przekazywania w zarząd obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawiania, uwzględniając tryb postępowania, jednostkom, których zadania ustawowe dają gwarancję realizacji celów, o których mowa w ust. 2.

Art. 29. 1. Obwody łowieckie wydzierżawiają, na wniosek Polskiego Związku Łowieckiego, po zasięgnięciu opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz właściwej izby rolniczej:

- 1) obwody łowieckie leśne – dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- 2) obwody łowieckie polne – starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej;
- 3) obwody łowieckie znajdujące się na terenie więcej niż jednego powiatu – starosta powiatu, na terenie którego znajduje się największa część obwodu łowieckiego.

1a. Obwód łowiecki obejmujący obszar gruntów pozostających w zarządzie organów wojskowych lub przydzielonych tym organom do wykorzystania może być wydzierżawiony kołom łowieckim za zgodą tych organów.

2. Obwody łowieckie wydzierżawia się na czas nie krótszy niż 10 lat.

3. W przypadku podziału obwodu łowieckiego dotychczasowemu dzierżawcy lub zarządcy przysługuje prawo wyboru dzierżawy lub zarządzania jednym z obwodów łowieckich powstałych z podziału.

4. W przypadku podziału obwodu łowieckiego lub zmiany jego granic następuje rozliczenie z jego dotychczasowym dzierżawcą lub zarządcą z tytułu nadpłaconego czynszu dzierżawnego oraz nakładów na zagospodarowanie, poniesionych w ostatnich 2 latach przed dokonaniem tego podziału lub zmian. Kwotę ustaloną w rozliczeniu wypłaca ustępującemu dzierżawcy lub zarządcy dzierżawca lub zarządca nowo utworzonego obwodu łowieckiego.

5. Zasada określona w ust. 4 obowiązuje także w przypadku wyłączenia obwodu łowieckiego z wydzierżawiania w trakcie trwania umowy dzierżawy.

6. W przypadku określonym w art. 28 ust. 1a i przekazaniu przez Polski Związek Łowiecki dzierżawionego obwodu łowieckiego kołu łowieckiemu, następuje rozliczenie między stronami obejmujące zwrot nadpłaconego czynszu dzierżawnego, nakładów poniesionych na zagospodarowanie obwodu za okres dzierżawy obwodu łowieckiego przez Polski Związek Łowiecki, nie dłuższy jednak niż 2 ostatnie lata.

Art. 29a. 1. Umowa dzierżawy obwodu łowieckiego w szczególności powinna zawierać:

- 1) numer i powierzchnię obwodu łowieckiego;
- 2) obszar gruntów leśnych i polnych wchodzących w skład obwodu łowieckiego;
- 3) kategorię obwodu łowieckiego;
- 4) wysokość czynszu za dzierżawę obwodu łowieckiego i termin jego płatności;
- 5) obowiązki stron umowy;
- 6) zasady zastosowania odstrzału zastępczego;
- 7) sposób i terminy rozliczeń między stronami umowy w przypadku jej rozwiązania.

2. Umowa dzierżawy obwodu łowieckiego ulega rozwiązaniu w przypadku:

- 1) wyłączenia obwodu łowieckiego z wydzierżawienia;
- 2) rozwiązania koła łowieckiego;
- 3) zgodnego oświadczenia stron.

2a. Wydierżawiający może wypowiedzieć umowę dzierżawy bez zachowania terminów wypowiedzenia:

- 1) po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego albo na wniosek Polskiego Związku Łowieckiego lub na wniosek właściwej izby rolniczej – w przypadku nieusprawiedliwionego niezrealizowania przez dzierżawcę obwodu łowieckiego rocznego planu łowieckiego na poziomie co najmniej 80 % określonej w tym planie minimalnej liczby zwierzyny grubej do pozyskania, w każdym z trzech następujących po sobie łowieckich lat gospodarczych;
- 2) na wniosek Polskiego Związku Łowieckiego – w przypadku negatywnej oceny prowadzenia gospodarki łowieckiej przez dzierżawcę obwodu łowieckiego, wynikającej z postępowania kontrolnego przeprowadzonego przez Polski Związek Łowiecki na podstawie statutu.

2b. Brak przedstawienia przez Polski Związek Łowiecki opinii, o której mowa w ust. 2a pkt 1, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wystąpienia o opinię uznaje się za wyrażenie pozytywnej opinii.

2c. Opinii, o której mowa w ust. 2a pkt 1, nie zasięga się w przypadku, gdy dzierżawcą obwodu łowieckiego jest Polski Związek Łowiecki.

3. W kwestiach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące dzierżawy.

Art. 29b. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, tryb składania i rozpatrywania wniosków o dzierżawę obwodów łowieckich oraz kryteria oceny tych wniosków i wnioskodawców, uwzględniając wymagania prowadzenia prawidłowej gospodarki łowieckiej i działań mających na celu zwalczanie i zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych zwierząt łownych.

Art. 30. 1. W przypadku nieusprawiedliwionego niezrealizowania rocznego planu łowieckiego dzierżawcy obwodów łowieckich obowiązani są do udziału w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną.

2. Udział w kosztach, o których mowa w ust. 1, uwzględnia się w wysokości czynszu za dzierżawę obwodu łowieckiego, przy czym udział ten przypada w całości właściwemu nadleśnictwu.

2a. Czynsz dzierżawny ustala się, w zależności od kategorii obwodu łowieckiego, mnożąc ilość hektarów obszaru dzierżawionego obwodu łowieckiego przez równowartość pieniężną żyta, stosując wskaźnik przeliczeniowy, który nie może być wyższy niż 0,07 q żyta za 1 hektar.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) (uchylony)
- 2) szczegółowe zasady ustalenia czynszu dzierżawnego, uwzględniając powierzchnię i kategorię obwodu łowieckiego, stosując za podstawę do wyliczeń cenę żyta ustaloną na podstawie ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1176, 1635 i 1757);
- 3) szczegółowe zasady ustalania partycypacji, o której mowa w ust. 1, uwzględniając niezrealizowanie rocznego planu łowieckiego w zakresie pozyskania: łosi, jeleni, danieli i saren, przy czym nie może ona przekroczyć 10 % wartości wpływów ze sprzedaży tusz tych gatunków w roku poprzednim.

Art. 31. 1. Wyzdierżawiający obowiązany jest rozliczyć otrzymany czynsz dzierżawny między nadleśnictwami i gminami.

2. Nadleśnictwu przypada czynsz odpowiadający powierzchni państwowych gruntów leśnych, a gminom – odpowiadający pozostałej powierzchni obwodu łowieckiego.

3. Za obwody łowieckie wyłączone z wydzierżawiania zarządcy tych obwodów uiszczają ekwiwalent równy wysokości średniego czynszu za dzierżawę, stosowanego w obwodach łowieckich, wydzierżawionych na obszarze danej gminy lub gmin sąsiednich, a należność rozliczają według zasad określonych w ust. 1 i 2.

Rozdział 6

Polski Związek Łowiecki

Art. 32. 1. Polski Związek Łowiecki jest zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, które prowadzą gospodarkę łowiecką poprzez hodowlę i pozyskiwanie zwierzyny oraz działają na rzecz jej ochrony poprzez regulację liczebności populacji zwierząt łownych.

2. Polski Związek Łowiecki posiada osobowość prawną.

3. Polski Związek Łowiecki oraz koła łowieckie działają na podstawie ustawy oraz statutu uchwalonego przez Krajowy Zjazd Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego i zatwierdzonego przez ministra właściwego do spraw środowiska.

4. Statut Polskiego Związku Łowieckiego określa w szczególności:

- 1) teren działania i siedzibę Polskiego Związku Łowieckiego;
- 2) sposób nabywania i utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim oraz kole łowieckim, zasady przynależności do kół łowieckich, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków;
- 3) zakres właściwości miejscowej okręgowych organów Polskiego Związku Łowieckiego, a także kompetencje organów Polskiego Związku Łowieckiego i organów koła łowieckiego, tryb dokonywania ich wyboru, zmiany bądź uzupełnienia składu;
- 4) zadania koła łowieckiego i sposób ich realizacji oraz zasady reprezentowania koła łowieckiego;
- 5) fundusze i majątek Polskiego Związku Łowieckiego oraz koła łowieckiego, a także sposób ich tworzenia, nabywania i zbywania;
- 6) tryb działania organów Polskiego Związku Łowieckiego oraz organów koła łowieckiego;
- 7) sposób ustanawiania składek członkowskich oraz wpisowego na rzecz Polskiego Związku Łowieckiego i koła łowieckiego;
- 8) (uchylony)
- 9) zasady postępowania wewnątrzorganizacyjnego;
- 10) wzory deklaracji członkowskich w Polskim Związku Łowieckim oraz kole łowieckim;
- 11) sankcje porządkowe za naruszenie obowiązków członkowskich;
- 12) warunki i sposób łączenia się, podziału, rozwiązywania oraz likwidacji koła łowieckiego.

5. Osoba fizyczna może zostać członkiem Polskiego Związku Łowieckiego, jeżeli:

- 1) jest pełnoletnia;
- 2) korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była karana za przestępstwa wymienione w prawie łowieckim;
- 4) nabyła uprawnienia do wykonywania polowania;
- 5) złożyła deklarację i uiściła wpisowe.

6. Członkowie Polskiego Związku Łowieckiego podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków i od odpowiedzialności cywilnej w zakresie czynności związanych z gospodarką łowiecką i polowaniami.

Art. 32a. 1. Organami Polskiego Związku Łowieckiego są:

- 1) Krajowy Zjazd Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego, jako najwyższa władza Polskiego Związku Łowieckiego, który ustala kierunki działania Polskiego Związku Łowieckiego oraz realizuje inne zadania przewidziane statutem;
- 2) Naczelna Rada Łowiecka, do zadań której należy nadzór nad działalnością Zarządu Głównego oraz realizacja innych zadań przewidzianych statutem;

- 3) Zarząd Główny jako organ zarządzający i reprezentujący Polski Związek Łowiecki na zewnątrz, nadzorujący działalność zarządów okręgowych, a także realizujący inne zadania przewidziane statutem;
- 4) Główny Sąd Łowiecki i okręgowe sądy łowieckie jako organy orzekające w postępowaniu dyscyplinarnym;
- 5) Główny Rzecznik Dyscyplinarny i okręgowi rzecznicy dyscyplinarni jako organy prowadzące dochodzenia dyscyplinarne;
- 6) Kapituła Odznaczeń Łowieckich jako organ nadający odznaczenia łowieckie;
- 7) okręgowe zjazdy delegatów Polskiego Związku Łowieckiego, które realizują zadania przewidziane statutem;
- 8) zarządy okręgowe jako organy terenowe Zarządu Głównego.

2. Kadencja organów Polskiego Związku Łowieckiego, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4–7, trwa 5 lat. Członkiem organów Polskiego Związku Łowieckiego, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4–7, można być nie dłużej niż przez dwie rozpoczęte kadencje. Z chwilą objęcia funkcji w organie Polskiego Związku Łowieckiego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4–7, na drugą kadencję osoba taka traci prawo do bycia ponownie wybraną albo powołaną do tego organu.

3. Krajowy Zjazd Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego tworzą, wyłonieni w wyborach pośrednich, przedstawiciele kół łowieckich i przedstawiciele członków niezrzeszonych w kołach łowieckich.

4. W skład Naczelnej Rady Łowieckiej wchodzi członkowie wybrani przez okręgowe zjazdy delegatów – po jednym z każdego okręgu.

5. W skład Zarządu Głównego wchodzi:

- 1) Łowczy Krajowy – powoływany i odwoływany przez ministra właściwego do spraw środowiska;
- 2) członkowie w liczbie od 2 do 4 – powoływani i odwoływani przez ministra właściwego do spraw środowiska na wniosek Łowczego Krajowego.

6. W skład zarządu okręgowego wchodzi:

- 1) łowczy okręgowy – powoływany i odwoływany przez Łowczego Krajowego po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw środowiska;
- 2) członkowie w liczbie od 2 do 4 – powoływani i odwoływani przez Zarząd Główny na wniosek łowczego okręgowego.

7. W skład Kapituły Odznaczeń Łowieckich wchodzi 11 członków powoływanych przez Naczelną Radę Łowiecką.

8. Okręgowe zjazdy delegatów tworzą wyłonieni w wyborach bezpośrednich przedstawiciele kół łowieckich i przedstawiciele członków niezrzeszonych w kołach łowieckich.

Art. 32b.³⁾ Polski Związek Łowiecki jest podmiotem ochrony ludności, który wykonuje zadania ochrony ludności i obrony cywilnej.

Art. 33. 1. Koła łowieckie zrzeszają osoby fizyczne i są podstawowym ogniwem organizacyjnym w Polskim Związku Łowieckim w realizacji celów i zadań łowiectwa.

2. Koła łowieckie posiadają osobowość prawną i ponoszą odpowiedzialność za swoje zobowiązania.

2a. W przypadku likwidacji koła łowieckiego, gdy majątek koła łowieckiego nie jest wystarczający na pokrycie zobowiązań koła z tytułu odszkodowań, o których mowa w art. 46 ust. 1, Polski Związek Łowiecki odpowiada za te zobowiązania koła łowieckiego.

2b. W przypadku uchybienia przez koło łowieckie terminowi, o którym mowa w art. 46c ust. 8 lub art. 46e ust. 3, Polski Związek Łowiecki ponosi solidarną odpowiedzialność za zobowiązania tego koła z tytułu odszkodowań, o których mowa w art. 46 ust. 1.

2c. W przypadku, o którym mowa w ust. 2a, Polskiemu Związkowi Łowieckiemu przysługuje roszczenie regresowe do członków zarządu koła łowieckiego. Członek zarządu koła łowieckiego może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w zdaniu poprzednim, jeżeli wykaże, że nie ponosi winy za niewywiązanie się przez koło łowieckie z zobowiązania z tytułu odszkodowań, o których mowa w art. 46 ust. 1.

2d. W przypadku, o którym mowa w ust. 2b, Polskiemu Związkowi Łowieckiemu przysługuje roszczenie regresowe do koła łowieckiego.

3. Osobowość prawną koła łowieckie nabywają i tracą z dniem nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim.

---

³⁾ Dodany przez art. 173 pkt 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. poz. 1907), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

4. Zarządy okręgowe koordynują i nadzorują działalność kół łowieckich oraz członków – osób fizycznych nieczłonków w kołach łowieckich.

5. Organy, o których mowa w ust. 4, uchylają, w ramach nadzoru, sprzeczne z prawem bądź statutem Polskiego Związku Łowieckiego uchwały kół łowieckich.

6. W sprawach utraty członkostwa w kole łowieckim, nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego albo od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne stronom postępowania przysługuje, w terminie 14 dni od otrzymania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, odwołanie do sądu okręgowego, z zastrzeżeniem art. 42da ust. 3. Od orzeczenia sądu okręgowego kasacja nie przysługuje.

Art. 33a. 1. Koło łowieckie powinno liczyć co najmniej 10 osób fizycznych będących członkami Polskiego Związku Łowieckiego.

1a. Pierwszeństwo w przyjęciu do koła łowieckiego ma członek Polskiego Związku Łowieckiego zamieszkały na terenie dzierżawionym przez to koło obwodu łowieckiego.

1b. Przepisu ust. 1a nie stosuje się w przypadku, gdy co najmniej 50 % członków danego koła łowieckiego stanowią osoby zamieszkałe na terenie dzierżawionym przez to koło obwodów łowieckich.

2. Założyciele koła podpisują i składają deklarację członkowską.

3. Założyciele koła, którzy podpisali i złożyli deklarację, stają się członkami koła z chwilą przyjęcia go do Polskiego Związku Łowieckiego.

Art. 33b. 1. Organami koła łowieckiego są:

- 1) walne zgromadzenie – jako najwyższa władza koła łowieckiego;
- 2) zarząd koła łowieckiego – jako organ zarządzający i reprezentujący koło łowieckie na zewnątrz;
- 3) komisja rewizyjna – jako organ kontroli wewnętrznej koła łowieckiego.

2. Walne zgromadzenie tworzą członkowie koła łowieckiego.

3. W skład zarządu koła łowieckiego wchodzi od 4 do 7 osób wybranych przez walne zgromadzenie spośród członków koła łowieckiego.

4. W skład komisji rewizyjnej wchodzi od 3 do 5 osób wybranych przez walne zgromadzenie.

5. Kadencja zarządu koła łowieckiego oraz komisji rewizyjnej trwa 5 lat.

Art. 33c. 1. W skład organów Polskiego Związku Łowieckiego, a także w skład zarządu koła łowieckiego lub komisji rewizyjnej może wchodzić wyłącznie osoba:

- 1) będąca członkiem Polskiego Związku Łowieckiego;
- 2) która nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub nie była ukarana w postępowaniu dyscyplinarnym;
- 3) w przypadku zarządu koła łowieckiego lub komisji rewizyjnej – będąca członkiem danego koła łowieckiego.

2. W skład organów Polskiego Związku Łowieckiego nie może wchodzić osoba zatrudniona w organach administracji publicznej na stanowisku związanym ze sprawowaniem nadzoru nad działalnością Polskiego Związku Łowieckiego.

Art. 33d. W skład organów Polskiego Związku Łowieckiego, a także w skład zarządu koła łowieckiego lub komisji rewizyjnej nie może wchodzić osoba urodzona przed dniem 1 sierpnia 1972 r., która była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2023 r. poz. 102), w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. lub współpracowała z tymi organami.

Art. 33e. 1. Jeżeli w trakcie trwania kadencji organów Polskiego Związku Łowieckiego oraz organów koła łowieckiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzony został stan zagrożenia epidemicznego, stan epidemii lub stan nadzwyczajny kadencja tych organów ulega przedłużeniu do czasu wyboru organów Polskiego Związku Łowieckiego oraz organów koła łowieckiego kolejnej kadencji.

2. (uchylony)

Art. 34. Do zadań Polskiego Związku Łowieckiego należy:

- 1) prowadzenie gospodarki łowieckiej;
- 2) troska o rozwój łowiectwa i współdziałanie z administracją rządową i samorządową, jednostkami organizacyjnymi Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i parkami narodowymi oraz organizacjami społecznymi w ochronie środowiska przyrodniczego, w zachowaniu i rozwoju populacji zwierząt łownych i innych zwierząt dziko żyjących;
- 3) pielęgnowanie historycznych wartości kultury materialnej i duchowej łowiectwa;
- 4) ustalanie kierunków i zasad rozwoju łowiectwa, zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych;
- 5) czuwanie nad przestrzeganiem przez członków Polskiego Związku Łowieckiego prawa, zasad etyki, obyczajów i tradycji łowieckich;
- 6) prowadzenie dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego;
- 7) organizowanie szkolenia w zakresie prawidłowego łowiectwa i strzelectwa myśliwskiego;
- 8) prowadzenie i popieranie działalności wydawniczej i wystawienniczej o tematyce łowieckiej;
- 9) współpraca z pokrewnymi organizacjami zagranicznymi;
- 10) wspieranie i prowadzenie prac naukowych w zakresie gospodarowania zwierzyną;
- 11) prowadzenie i popieranie hodowli użytkowych psów myśliwskich i ptaków łowczych;
- 11a) podejmowanie działań mających na celu zwalczanie i zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych zwierząt łownych;
- 11b)⁴⁾ realizacja zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej;
- 12) realizacja innych zadań zleconych przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Art. 35. 1. Działalność Polskiego Związku Łowieckiego jest finansowana z funduszy własnych, wpisowego, składek członkowskich, zapisów i darowizn oraz dochodów z działalności gospodarczej.

2. Dochód z działalności gospodarczej Polskiego Związku Łowieckiego oraz kół łowieckich służy wyłącznie realizacji ich celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między członków. Mienie Polskiego Związku Łowieckiego i kół łowieckich nie podlega podziałowi między członków.

2a. W trakcie obowiązywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu wirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę COVID-19 dochód z działalności gospodarczej Polskiego Związku Łowieckiego oraz kół łowieckich może zostać przeznaczony na cele związane ze zwalczaniem epidemii.

2b. O przeznaczeniu środków finansowych, o którym mowa w ust. 2 i 2a, decyduje Zarząd Główny Polskiego Związku Łowieckiego.

3. Przepisy regulujące zasady gospodarki finansowej stowarzyszeń stosuje się odpowiednio do gospodarki finansowej Polskiego Związku Łowieckiego.

Art. 35a. 1. Nadzór nad działalnością Polskiego Związku Łowieckiego sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.

2. Zarząd Główny składa ministrowi właściwemu do spraw środowiska uprzednio zatwierdzone przez Naczelną Radę Łowiecką roczne sprawozdanie z wykonania w poprzednim łowieckim roku gospodarczym zadań określonych w art. 34, w terminie do dnia 31 lipca.

3. W przypadku gdy sprawozdanie jest niepełne lub budzi zastrzeżenia, minister właściwy do spraw środowiska może zażądać jego uzupełnienia lub udzielenia dodatkowych wyjaśnień w wyznaczonym terminie.

4. Minister właściwy do spraw środowiska może zlecić imiennie upoważnionym pracownikom obsługującego go urzędu przeprowadzenie kontroli Polskiego Związku Łowieckiego w zakresie wykonywanych przez niego zadań określonych w art. 34, w szczególności w przypadku gdy w wyznaczonym terminie Polski Związek Łowiecki nie uzupełni sprawozdania lub nie udzieli dodatkowych wyjaśnień lub jeżeli złożone sprawozdanie, pomimo uzupełnienia lub udzielenia dodatkowych wyjaśnień, budzi zastrzeżenia.

5. Kontrolę, o której mowa w ust. 4, przeprowadza się na zasadach i w trybie określonych w przepisach o kontroli w administracji rządowej.

---

⁴⁾ Dodany przez art. 173 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

6. Zakresem kontroli, o której mowa w ust. 4, jest objęta działalność Polskiego Związku Łowieckiego pod względem legalności.

7. Polski Związek Łowiecki jest obowiązany do realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych przez ministra właściwego do spraw środowiska.

8. Uchwały Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego oraz Naczelnej Rady Łowieckiej są przekazywane w terminie 7 dni od dnia ich podjęcia ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

9. W razie stwierdzenia, że działalność Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego lub Naczelnej Rady Łowieckiej jest niezgodna z przepisami prawa lub postanowieniami statutu Polskiego Związku Łowieckiego, minister właściwy do spraw środowiska, w zależności od rodzaju i stopnia stwierdzonych nieprawidłowości, może, w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) uchylić w całości lub w części uchwałę niezgodną z postanowieniami statutu Polskiego Związku Łowieckiego;
- 2) stwierdzić nieważność w całości lub w części uchwały niezgodnej z przepisami prawa;
- 3) udzielić organowi upomnienia i zażądać od niego podjęcia działań mających na celu zapewnienie stanu zgodnego z prawem albo zaprzestania działania niezgodnego z prawem.

10. Wszczynając postępowanie, o którym mowa w ust. 9, minister właściwy do spraw środowiska może wstrzymać wykonanie uchwały.

11. Minister właściwy do spraw środowiska ma prawo żądać od Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego, Naczelnej Rady Łowieckiej oraz Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego innych wyjaśnień niż te, o których mowa w ust. 3.

Rozdział 6a

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Art. 35b. 1. Członek Polskiego Związku Łowieckiego będący osobą fizyczną podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienie łowieckie polegające na:

- 1) naruszeniu ustawy i wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych;
- 2) naruszeniu statutu lub innych uchwał organów Polskiego Związku Łowieckiego;
- 3) wykonywaniu polowania w sposób sprzeczny z etyką łowiecką.

2. Odpowiedzialność dyscyplinarna obejmuje także pomocnictwo lub podżeganie do przewinienia łowieckiego.

Art. 35c. 1. Karami dyscyplinarnymi są kary zasadnicze i kara dodatkowa.

2. Karami zasadniczymi są:

- 1) nagana;
- 2) zawieszenie w prawach członka Polskiego Związku Łowieckiego na okres od 6 miesięcy do 3 lat;
- 3) wykluczenie z Polskiego Związku Łowieckiego.

3. Karą dodatkową jest zakaz pełnienia funkcji w organach Polskiego Związku Łowieckiego i koła łowieckiego na okres do 5 lat.

Art. 35d. Postępowanie dyscyplinarne o ten sam czyn toczy się niezależnie od postępowania karnego. Postępowanie dyscyplinarne może być zawieszone do czasu zakończenia postępowania karnego.

Art. 35e. Postępowanie dyscyplinarne obejmuje:

- 1) dochodzenie dyscyplinarne prowadzone przez rzeczników dyscyplinarnych;
- 2) postępowanie przed sądami łowieckimi;
- 3) postępowanie wykonawcze.

Art. 35f. 1. Stronami postępowania dyscyplinarnego są oskarżyciel i obwiniony.

2. Oskarżycielem w postępowaniu dyscyplinarnym jest rzecznik dyscyplinarny.

3. Obwinionym jest osoba, przeciwko której toczy się postępowanie dyscyplinarne.

4. Obwiniony ustanawia obrońcę spośród osób mających wykształcenie prawnicze lub członków Polskiego Związku Łowieckiego.

Art. 35g. 1. Rzecznik dyscyplinarny wszczyna dochodzenie dyscyplinarne jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przewinienia łowieckiego.

2. Postępowanie przed sądem łowieckim wszczyna się na wniosek rzecznika dyscyplinarnego.

3. W postępowaniu dyscyplinarnym zastępca rzecznika dyscyplinarnego wykonuje prawa i obowiązki rzecznika dyscyplinarnego.

Art. 35h. 1. W razie śmierci obwinionego postępowanie dyscyplinarne umarza się.

2. W razie utraty przez obwinionego członkostwa w Polskim Związku Łowieckim postępowanie dyscyplinarne toczy się nadal.

Art. 35i. 1. Nie wszczyna się postępowania dyscyplinarnego, a wszczęte umarza się, gdy od chwili popełnienia przewinienia łowieckiego upłynęło 5 lat.

2. Jeżeli przewinienie łowieckie zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie następuje dopiero z upływem okresu przedawnienia karalności tego przestępstwa.

Art. 35j. 1. Postępowanie przed sądami łowieckimi jest dwuinstancyjne.

2. Rozstrzygnięcia sądów łowieckich zapadają w formie orzeczeń albo postanowień. Orzeczenie może być wydane jedynie na rozprawie.

3. Orzeczenia lub postanowienia kończące postępowanie w sprawie sąd doręcza stronom wraz z pisemnym uzasadnieniem.

Art. 35k. 1. Właściwym do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji jest okręgowy sąd łowiecki.

2. Właściwym do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji członków krajowych organów Polskiego Związku Łowieckiego jest Główny Sąd Łowiecki.

3. W przypadku dochodzenia dyscyplinarnego członków organów Polskiego Związku Łowieckiego, o których mowa w ust. 2, sprawy prowadzi Główny Rzecznik Dyscyplinarny.

Art. 35l. 1. Orzekanie w sprawach, o których mowa w art. 35k ust. 1 i 2, następuje w składzie trzyosobowym, z zastrzeżeniem art. 35m ust. 2.

2. Prezes właściwego sądu łowieckiego wyznacza skład orzekający oraz przewodniczącego składu orzekającego spośród jego członków.

Art. 35m. 1. Od orzeczeń i postanowień okręgowych sądów łowieckich kończących postępowanie w sprawie stronom przysługuje odwołanie do Głównego Sądu Łowieckiego.

2. Od orzeczeń i postanowień Głównego Sądu Łowieckiego wydanych w pierwszej instancji stronom przysługuje odwołanie do składu 5 sędziów tego sądu.

3. Od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie w sprawie stronom przysługuje odwołanie w terminie 14 dni od dnia doręczenia odpisu orzeczenia albo postanowienia wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o terminie i trybie wniesienia odwołania do organu wyższej instancji.

Art. 35n. Sędziowie sądów łowieckich, w zakresie orzekania w sprawach dyscyplinarnych są niezawisli i podlegają tylko przepisom prawa.

Art. 35o. 1. Naczelna Rada Łowiecka powołuje na 5-letnią wspólną kadencję:

- 1) Główny Sąd Łowiecki – w składzie od 15 do 25 sędziów, w tym prezesa i na jego wniosek od 2 do 6 zastępców prezesa;
- 2) Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego i jego od 2 do 6 zastępców.

2. Naczelna Rada Łowiecka powołuje na 5-letnią wspólną kadencję:

- 1) okręgowe sądy łowieckie – w składzie od 6 do 15 sędziów, w tym prezesa i na jego wniosek od 2 do 6 zastępców prezesa;
- 2) okręgowych rzeczników dyscyplinarnych i ich od 2 do 10 zastępców.

3. Kadencja sędziów sądu łowieckiego, rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępcy wygasa, jeżeli:

- 1) zrzekł się funkcji;
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub ukarany w postępowaniu dyscyplinarnym;
- 3) utracił członkostwo w Polskim Związku Łowieckim.

4. W przypadku wszczęcia postępowania karnego lub dyscyplinarnego przeciwko sędziemu sądu łowieckiego, rzecznikowi dyscyplinarnemu lub jego zastępcy, organ powołujący może zawiesić go do czasu zakończenia postępowania.

5. W trakcie trwania kadencji skład sądów łowieckich może być uzupełniany.

6. Sądy łowieckie oraz rzecznicy dyscyplinarni są obowiązani działać do czasu wyboru nowych organów.

Art. 35p. 1. Koszty postępowania dyscyplinarnego stanowią wszelkie wydatki poniesione w związku z tym postępowaniem.

2. W przypadku prawomocnego ukarania koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi ukarany.

Art. 35r. Ukazanie przez sąd łowiecki ulega zatarciu po upływie 5 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego.

Art. 35s. 1. Szczegółowe zasady funkcjonowania sądów łowieckich oraz rzeczników dyscyplinarnych, a także szczegółowe zasady postępowania przed tymi organami określi regulamin sądów łowieckich i rzeczników dyscyplinarnych Polskiego Związku Łowieckiego uchwalony przez Naczelną Radę Łowiecką.

2. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46).

Art. 35t. Ilekcóć w niniejszym rozdziale jest mowa o:

- 1) sádzie łowieckim – należy przez to rozumieć okręgowy sąd łowiecki i Główny Sąd Łowiecki;
- 2) rzeczniku dyscyplinarnym – należy przez to rozumieć okręgowego rzecznika dyscyplinarnego i Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego.

Rozdział 7

Straż łowiecka

Art. 36. 1. Tworzy się Państwową Straż Łowiecką jako umundurowaną, uzbrojoną i wyposażoną w terenowe, oznakowane środki transportu formację podległą wojewodzie.

1a. Koordynację działań Państwowej Straży Łowieckiej na obszarze województwa w zakresie realizacji zadań, o których mowa w art. 37 ust. 1, prowadzi komendant wojewódzki Państwowej Straży Łowieckiej powoływany przez wojewodę.

2. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich mają obowiązek zatrudnić lub powołać co najmniej jednego strażnika, którego zadaniem jest ochrona zwierzyny i prowadzenie gospodarki łowieckiej.

3. Straż łowiecką stanowią:

- 1) Państwowa Straż Łowiecka;
- 2) strażnicy łowieccy powoływani lub zatrudniani przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich.

Art. 37. 1. Zadaniem Państwowej Straży Łowieckiej jest kontrola realizacji przepisów ustawy, a w szczególności w zakresie:

- 1) ochrony zwierzyny;
- 2) zwalczania kłusownictwa i wszelkiego szkodnictwa łowieckiego;
- 3) zwalczania przestępstw i wykroczeń w zakresie łowiectwa;
- 4) kontroli legalności skupu i obrotu zwierzyną;
- 5) kontroli przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie obrotu zwierzyną żywą oraz obrotu tuszami zwierzyny i ich częściami dotyczącej prowadzenia ewidencji skupu w każdym punkcie skupu.

2. Państwowa Straż Łowiecka współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Art. 38. 1. Strażnikiem Państwowej Straży Łowieckiej oraz strażnikiem łowieckim może być osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) ukończyła 21 lat;
- 3) korzysta z pełni praw publicznych;

- 4) posiada odpowiednie kwalifikacje zawodowe;
- 5) (uchylony)
- 6) posiada dobry stan zdrowia;
- 7) nie była karana sędownie;
- 8) ukończyła z wynikiem pozytywnym przeszkolenie według programu opracowanego przez ministra właściwego do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych.

2. Strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej są pracownikami urzędów wojewódzkich.

Art. 38a. Strażnikowi Państwowej Straży Łowieckiej przysługuje bezpłatne umundurowanie wraz z oznakami służbowymi i odznakami służbowymi, które zobowiązany jest nosić przy wykonywaniu czynności służbowych.

Art. 39. 1. Na terenach obwodów łowieckich ochroną zwierzyny oraz ochroną mienia dzierżawców i zarządców, zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie szkodnictwa łowieckiego i szkodnictwa przyrodniczego, popełnianych w obwodach łowieckich polnych i leśnych, zajmują się strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej, na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia.

2. Strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej przy wykonywaniu zadań określonych w ust. 1 mają prawo do:

- 1) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia w celu ustalenia ich tożsamości;
- 2) nakładania i ściągania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia popełniane na terenach obwodów łowieckich w zakresie szkodnictwa łowieckiego;
- 3) zatrzymywania i dokonywania kontroli środków transportu w obwodach łowieckich oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie, w celu sprawdzenia ich ładunku oraz przeglądania zawartości bagaży, w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 4) przeszukania osób, pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego;
- 5) ujęcia sprawcy przestępstwa lub wykroczenia na gorącym uczynku lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa i doprowadzenia do jednostki Policji;
- 6) odbierania za pokwitowaniem przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub wykroczenia oraz narzędzi i środków służących do ich popełnienia oraz ich zabezpieczenia;
- 7) prowadzenia dochodzeń oraz wnoszenia i popierania aktu oskarżenia, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest zwierzyna, w trybie i na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego;
- 8) prowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia oraz udziału w rozprawach przed *kolegium do spraw wykroczeń*⁵⁾ w charakterze oskarżyciela publicznego i wnoszenia *środków zaskarżenia*⁶⁾ do sądu rejonowego od rozstrzygnięć *kolegium do spraw wykroczeń*⁵⁾ w sprawach zwalczania wykroczeń w zakresie szkodnictwa łowieckiego;
- 9) dokonywania kontroli podmiotów prowadzących skup, przerób i sprzedaż tusz zwierzyny lub ich części w zakresie sprawdzenia źródeł jej pochodzenia;
- 9a) dokonywania kontroli podmiotów prowadzących obrót zwierzyną żywą oraz podmiotów prowadzących chów i hodowlę zwierząt łownych w zakresie sprawdzenia źródeł ich pochodzenia;
- 9b) dokonywania kontroli podmiotów prowadzących sprzedaż usług obejmujących polowania wykonywane przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) noszenia broni palnej bojowej, broni myśliwskiej śrutowej, pałki służbowej i kajdanek zakładanych na ręce;
- 11) noszenia ręcznego miotacza substancji obezwładniających oraz przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej;
- 12) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, zwracania się o taką pomoc do jednostek gospodarczych, organizacji społecznych, jak również w nagłych przypadkach do każdego obywatela o udzielenie doraźnej pomocy na zasadach określonych w przepisach o Policji, określających szczegółowo zasady żądania takiej pomocy.

⁵⁾ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń utraciła moc na podstawie art. 2 § 2 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. poz. 1149), która weszła w życie z dniem 17 października 2001 r.

⁶⁾ Obecnie właściwość postępowania w sprawach o wykroczenia reguluje ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2024 r. poz. 977 i 1544), która weszła w życie z dniem 17 października 2001 r.

2a. Administratorem danych osobowych przetwarzanych w celu, o którym mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1206), jest minister właściwy do spraw środowiska lub komendant wojewódzki Państwowej Straży Łowieckiej.

3. W przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1–3, 8 i 10–14 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 383 i 1248 oraz z 2025 r. poz. 179), strażnik Państwowej Straży Łowieckiej może użyć środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 7, 9, pkt 12 lit. a i pkt 13 tej ustawy, lub wykorzystać te środki.

4. W przypadkach, o których mowa w art. 45 pkt 1 lit. a i pkt 2 oraz w art. 47 pkt 1, 3, 5 i 6 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, strażnik Państwowej Straży Łowieckiej może użyć broni palnej lub ją wykorzystać.

5. Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz dokumentowanie tego użycia i wykorzystania odbywa się na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

6. (uchylony)

7. Do wykonywania przez strażnika Państwowej Straży Łowieckiej czynności, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy o Policji.

8. Strażnikowi Państwowej Straży Łowieckiej wykonującemu obowiązki na terenach obwodów łowieckich przysługują uprawnienia określone odrębnymi przepisami odnoszącymi się do:

- 1) *Straży Ochrony Przyrody*⁷⁾ – w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody;
- 2) Państwowej Straży Rybackiej – w zakresie kontroli legalności dokonywania połowu;
- 3) strażników leśnych – w zakresie zwalczania szkodnictwa leśnego.

9. (uchylony)

10. Na sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w ust. 2, przysługuje zażalenie do prokuratora.

11. Strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej przy wykonywaniu czynności służbowych korzystają z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach Kodeksu karnego dla funkcjonariusza publicznego.

Art. 40. 1. Strażnicy, o których mowa w art. 36 ust. 3 pkt 2:

- 1) wykonując zadania, współdziałają z Państwową Strażą Łowiecką i w przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1–3, 8 i 10–14 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, mogą użyć środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 i pkt 12 lit. a tej ustawy, lub wykorzystać te środki. Przy wykonywaniu czynności służbowych stosuje się przepisy art. 39 ust. 2 pkt 1, 5, 6, 9 i 11 oraz ust. 5 i 11;
- 2) mają prawo do noszenia i używania broni myśliwskiej w celach ochrony zwierzyny przed drapieżnikami znajdującymi się na liście zwierząt łownych, zgodnie z rocznym planem łowieckim, o ile są członkami Polskiego Związku Łowieckiego.

2. Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w ust. 1, strażnik łowiecki ma obowiązek nosić odznakę strażnika oraz na żądanie okazywać legitymację służbową.

3. Broń myśliwska, o której mowa w ust. 1 pkt 2, może być nabywana przez dzierżawców bądź zarządców obwodów łowieckich oraz używana, ewidencjonowana i przechowywana na zasadach określonych w przepisach o broni i amunicji.

Art. 41. 1. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe wymogi kwalifikacji zawodowych, wzory legitymacji, umundurowania, oznak służbowych oraz odznak służbowych strażników Państwowej Straży Łowieckiej, a także szczegółowe kwalifikacje zawodowe, wzór oznaki i legitymacji strażnika łowieckiego.

2. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady:

- 1) współdziałania Państwowej Straży Łowieckiej z Policją i Polskim Związkiem Łowieckim;
- 2) posiadania, ewidencjonowania i przechowywania broni palnej bojowej, broni myśliwskiej śrutowej, amunicji oraz miotaczy gazu obojętniającego w siedzibach straży.

⁷⁾ Przepisy regulujące organizację Straży Ochrony Przyrody wygasły w związku z ustawą z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. poz. 21), która weszła w życie z dniem 2 lutego 2001 r.

3. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe sposoby ewidencjonowania i przechowywania w siedzibach Państwowej Straży Łowieckiej broni palnej bojowej, broni myśliwskiej śrutowej, amunicji i środków przymusu bezpośredniego. Rozporządzenie powinno określać szczegółowe wymogi dotyczące przechowywania i ewidencjonowania w siedzibach Państwowej Straży Łowieckiej broni palnej bojowej, broni myśliwskiej śrutowej, amunicji do tej broni oraz środków przymusu bezpośredniego, a także wzory dokumentów niezbędnych do ewidencjonowania broni i amunicji oraz środków przymusu bezpośredniego, ich wydawania i zdania, jak również warunki techniczne, jakim powinien odpowiadać magazyn broni.

Rozdział 8

Wykonywanie polowania

Art. 42. 1. Polowanie może być wykonywane przez członków Polskiego Związku Łowieckiego lub cudzoziemców, o których mowa w art. 42a ust. 1, za zgodą dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego.

1a. Polowanie może być polowaniem indywidualnym albo zbiorowym.

1b. Podczas polowania lub odstrzału sanitarnego, o którym mowa w art. 8 ust. 8, oraz przy wykonywaniu czynności związanych z zagospodarowaniem tuszy odstrzelonych zwierząt łownych osoba uprawniona do wykonywania polowania jest obowiązana do przestrzegania zasad bioasekuracji.

2. Podczas polowania uprawniony do jego wykonywania zobowiązany jest posiadać:

- 1) legitymację członkowską Polskiego Związku Łowieckiego. Wymóg ten nie dotyczy cudzoziemców wymienionych w art. 42a ust. 1 i art. 43 ust. 1;
- 2) pozwolenie na posiadanie broni myśliwskiej lub inny dokument uprawniający do jej posiadania, jeżeli wykonuje polowanie za pomocą broni przeznaczonej do celów łowieckich;
- 3) zezwolenie ministra właściwego do spraw środowiska na łowienie zwierzyny przy użyciu ptaka łowczego, jeżeli wykonuje polowanie przy pomocy ptaków łowczych.

3. Wyróżnia się trzy rodzaje uprawnień do wykonywania polowania:

- 1) podstawowe – uprawniające do odstrzału zwierząt łownych, z wyjątkiem samców zwierzyny płowej;
- 2) selekcyjnerskie – uprawniające do odstrzału wszystkich zwierząt łownych;
- 3) sokolnicze – uprawniające do łowienia zwierzyny przy pomocy ptaków łowczych.

4. Warunkiem uzyskania uprawnień do wykonywania polowania, o którym mowa w ust. 3 pkt 1, jest:

- 1) odbycie rocznego stażu w kole łowieckim lub ośrodku hodowli zwierzyny;
- 2) odbycie szkolenia przeprowadzonego przez Polski Związek Łowiecki;
- 3) złożenie, z wynikiem pozytywnym, egzaminu przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Polski Związek Łowiecki.

5. Z odbycia stażu, o którym mowa w ust. 4 pkt 1, zwolnieni są:

- 1) osoby posiadające wyższe, średnie lub średnie branżowe wykształcenie leśne;
- 2) osoby posiadające inne wyższe wykształcenie o specjalności łowieckiej;
- 3) strażnicy łowieccy pełniący swe funkcje przez okres nie krótszy niż 2 lata;
- 4) cudzoziemcy oraz obywatele polscy, którzy przebywają z zamiarem stałego pobytu za granicą, jeżeli posiadają aktualne uprawnienia do wykonywania polowania w innym państwie;
- 5) osoby, które uprzednio utraciły członkostwo w Polskim Związku Łowieckim.

6. Warunkiem uzyskania uprawnień, o których mowa w ust. 3 pkt 2, jest:

- 1) posiadanie uprawnień podstawowych przez co najmniej 3 lata;
- 2) odbycie szkolenia przeprowadzonego przez Polski Związek Łowiecki;
- 3) złożenie egzaminu, z wynikiem pozytywnym, przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Polski Związek Łowiecki.

7. Warunkiem uzyskania uprawnień, o których mowa w ust. 3 pkt 3, jest:

- 1) posiadanie uprawnień podstawowych;
- 2) odbycie szkolenia przeprowadzonego przez Polski Związek Łowiecki;
- 3) złożenie egzaminu, z wynikiem pozytywnym, przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Polski Związek Łowiecki.

8. Do wykonywania polowania indywidualnego jest wymagane, poza dokumentami określonymi w ust. 2, pisemne upoważnienie wydane przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego.

8a. Na podstawie upoważnienia do wykonywania polowania indywidualnego możliwe jest polowanie na ptaki i ssaki, w dowolnej liczbie, należące do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzających zagrożenie dla Polski.

9. Polski Związek Łowiecki ustala wysokość opłat za szkolenie i egzaminowanie, uwzględniając poniesione koszty.

10. Uprawnienia do wykonywania polowania wygasają, o ile zainteresowany w okresie 5 lat od ich nabycia nie uzyskał członkostwa Polskiego Związku Łowieckiego lub też po upływie 5 lat do ustania członkostwa w Polskim Związku Łowieckim.

10a. Przestrzeganie zasad bioasekuracji podczas polowania lub odstrzału sanitarnego, o którym mowa w art. 8 ust. 8, oraz przy wykonywaniu czynności związanych z zagospodarowaniem pozyskanej zwierzyny polega na takim zachowaniu osób uprawnionych do wykonywania polowania, które ma na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych zwierząt za pośrednictwem odstrzelonych zwierząt łownych lub ich części, lub tych osób, lub w wyniku czynności wykonywanych przez te osoby.

10b. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, zasady bioasekuracji, jakie powinny być przestrzegane podczas polowania lub odstrzału sanitarnego niektórych gatunków zwierząt łownych oraz przy wykonywaniu czynności związanych z zagospodarowaniem pozyskanej zwierzyny, mając na względzie zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych zwierząt za pośrednictwem odstrzelonych zwierząt łownych lub ich części, lub osób uprawnionych do wykonywania polowania lub w wyniku czynności wykonywanych przez te osoby.

11. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wydawania zezwoleń na łowienie zwierzyny przy użyciu ptaków łowczych, kierując się potrzebą podtrzymania polskich zwyczajów i tradycji sokolniczych.

Art. 42a. 1. Uprawnienia do wykonywania polowania posiadają także obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, jeżeli posiadają uprawnienia do wykonywania polowania w państwie członkowskim Unii Europejskiej i złożą egzamin uzupełniający w języku polskim przed komisją, o której mowa w art. 42 ust. 4 pkt 3, ust. 6 pkt 3 i ust. 7 pkt 3, z obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej przepisów dotyczących zasad i warunków wykonywania polowania, a także listy gatunków zwierząt łownych oraz okresów polowań na te zwierzęta, a w przypadku uprawnień selekcyjnych także zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierzyny płowej.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 5 lat od dnia egzaminu.

Art. 42aa. Zabrania się:

- 1) niszczenia urządzeń łowieckich, wybierania karmy lub soli z lizawek;
- 2) gromadzenia, posiadania, wytwarzania, przechowywania lub wprowadzania do obrotu narzędzi i urządzeń przeznaczonych do kłusownictwa;
- 3) wchodzenia w posiadanie bezprawnie pozyskanej tuszy lub trofeów zwierząt łownych;
- 4) hodowania lub utrzymywania bez zezwolenia chartów rasowych lub ich mieszańców;
- 5) zezwalania przez osobę upoważnioną przez dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego na polowanie osobie nieuprawnionej do wykonywania polowania;
- 6) pozyskiwania zwierzyny innego gatunku, innej płci lub w większej liczbie, niż przewiduje upoważnienie wydane przez dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego;
- 7) zezwalania przez osobę upoważnioną przez dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego na przekroczenie zatwierdzonego w rocznym planie łowieckim pozyskania zwierzyny;
- 8) polowania na przelotne ptactwo łowne na wybrzeżu morskim w pasie 3000 m od brzegu w głąb morza lub 5000 m w głąb lądu;
- 9) polowania z chartami lub ich mieszańcami;
- 10) polowania w czasie ochronnym;
- 11) polowania bez posiadania uprawnień do polowania;
- 12) wchodzenia w posiadanie zwierzyny za pomocą broni i amunicji innej niż myśliwska, środków i materiałów wybuchowych, trucizn, karmy o właściwościach odurzających, sztucznego światła, lepów, wnyków, żelaz, dołów, samostrzałów lub rozkopywania nor i innych niedozwolonych środków;

- 13) strzelania do zwierzyny w odległości mniejszej niż 500 m od miejsca zebrań publicznych w czasie ich trwania lub w odległości mniejszej niż 150 m od zabudowań mieszkalnych;
- 14) zakładania narzędzi lub urządzeń przeznaczonych do łowienia, chwytania lub zabijania zwierzyny, z wyjątkiem odłowów, o których mowa w art. 44 ust. 3, art. 44a albo art. 45, odłowów prowadzonych zgodnie z zatwierdzonym rocznym planem łowieckim albo odłowów prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 15) wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dzieci do 18. roku życia;
- 16) celowego utrudniania lub uniemożliwiania wykonywania polowania.

Art. 42ab. 1. Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego przekazuje – co najmniej na 14 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia polowania zbiorowego – wójtom (burmistrzom, prezydentom miast) oraz nadleśniczemu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, właściwym ze względu na miejsce wykonywania polowania, informację w postaci papierowej lub elektronicznej o planowanym terminie, w tym godzinie rozpoczęcia i zakończenia, oraz miejscu tego polowania.

2. Termin rozpoczęcia i zakończenia oraz miejsce polowania zbiorowego są podawane do publicznej wiadomości przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), nie później niż w terminie 5 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w ust. 1, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie oraz przez obwieszczenie i na stronie internetowej urzędu gminy.

3. Właściciel, posiadacz lub zarządca gruntu, w terminie nie krótszym niż 3 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia polowania zbiorowego, może zgłosić sprzeciw wraz z uzasadnieniem do właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Sprzeciw może dotyczyć polowania organizowanego w terminie wskazanym zgodnie z ust. 2. W sprzeciwie właściciel, posiadacz lub zarządca gruntu powinien wskazać nieruchomość przez podanie dokładnego adresu, a w przypadku gdyby takiego adresu nie było – numeru działki ewidencyjnej i obrębu.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) zawiadamia niezwłocznie dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego o wniesionym przez właściciela, posiadacza albo zarządcę gruntu sprzeciwie do organizowanego polowania zbiorowego, przekazując mu ten sprzeciw wraz z uzasadnieniem.

5. Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego przy organizacji polowania zbiorowego uwzględnia sprzeciw, gdy wykonywanie polowania będzie zagrażało bezpieczeństwu lub życiu ludzi.

6. Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego obowiązany jest przed planowanym terminem rozpoczęcia polowania zbiorowego oznakować obszar tego polowania tablicami ostrzegawczymi.

7. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wzór tablicy ostrzegawczej, o której mowa w ust. 6, w tym jej rozmiar, kształt, kolor i wielkość napisu, oraz sposób i miejsce rozmieszczenia tablic ostrzegawczych, kierując się potrzebą zapewnienia informacji o terminie i miejscu wykonywania polowania zbiorowego, widoczności i czytelności tablicy oraz bezpieczeństwa osób przebywających na obszarze wykonywania polowania zbiorowego.

Art. 42b. 1. Termin rozpoczęcia i zakończenia oraz jednoznaczne określenie miejsca wykonywania polowania indywidualnego, imię i nazwisko myśliwego, numer upoważnienia do wykonywania polowania indywidualnego, liczba i gatunek pozyskanej zwierzyny albo ptaków lub ssaków należących do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub do IGO stwarzających zagrożenie dla Polski oraz liczba wszystkich oddanych strzałów do zwierzyny grubej podlega wpisowi w książkę ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym, którą są obowiązani prowadzić dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich, w postaci elektronicznej dla każdego obwodu łowieckiego.

1a. Wpisów w książkę ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym mogą dokonywać wyłącznie myśliwi wykonujący polowanie lub myśliwi przez nich upoważnieni do dokonania wpisu lub osoby upoważnione przez dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego do dokonywania tych wpisów.

1b. Wpisu w książkę ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym dotyczącego terminu rozpoczęcia polowania indywidualnego dokonuje się przed jego rozpoczęciem, jednak nie wcześniej niż 24 godziny przed rozpoczęciem polowania.

1c. W miejscu wskazanym w książce ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym jako miejsce wykonywania polowania indywidualnego nie może w tym samym czasie polować inny myśliwy, bez zgody myśliwego wykonującego polowanie w tym miejscu.

1d. Książka ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym podlega udostępnieniu wszystkim zainteresowanym na ich wniosek, w zakresie obejmującym następujące informacje: termin rozpoczęcia i zakończenia oraz jednoznaczne określenie miejsca wykonywania polowania indywidualnego, a także numer upoważnienia do wykonywania polowania indywidualnego.

1e. Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany przekazać właściwemu nadleśniczemu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) informację w postaci papierowej lub elektronicznej o miejscu przechowywania książki ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie oraz przez obwieszczenie i na stronie internetowej urzędu gminy, informację o miejscu przechowywania książki ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym oraz o sposobie udostępniania informacji zawartych w książce ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym i ich zakresie.

1f. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających czasowo prowadzenie książki ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym w postaci elektronicznej, dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany prowadzić książkę ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym w postaci papierowej dla każdego obwodu łowieckiego.

2. W przypadku pozyskania zwierzyny albo ptaków lub ssaków należących do IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub do IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski na polowaniu indywidualnym myśliwy jest obowiązany odnotować ten fakt w posiadanym upoważnieniu do wykonywania polowania indywidualnego niezwłocznie po zakończeniu polowania, a w przypadku zwierzyny grubej – przed podjęciem czynności transportowych.

3. Za dokonanie wpisu, o którym mowa w ust. 1, odpowiedzialny jest myśliwy wykonujący polowanie.

Art. 42c. Osoba prowadząca punkt skupu obowiązana jest oznakować tusze: łosi, jeleni, danieli, muflonów, saren i dzików bezpośrednio po dostarczeniu przez uprawnionego do wykonywania polowania pozyskanej zwierzyny.

Art. 42d. Odstrzał samców łosi, jeleni, danieli, saren i muflonów podlega ocenie co do jego zgodności z zasadami selekcji osobniczej. Oceny w obwodach podlegających wydzierżawieniu dokonują komisje powołane przez Polski Związek Łowiecki, w skład których wchodzi przedstawiciele: Polskiego Związku Łowieckiego oraz Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, a w obwodach wyłączonych z wydzierżawienia ich zarządcy przy udziale odpowiednio przedstawiciela: Polskiego Związku Łowieckiego albo Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe bądź obu z nich.

Art. 42da. 1. Po dokonaniu oceny, o której mowa w art. 42d, komisje sporządzają sprawozdanie ze swoich prac i przekazują je do zarządów okręgowych, które wobec osób dokonujących odstrzału nakładają, w formie uchwał, następujące kary porządkowe za naruszenie zasad selekcji osobniczej:

- 1) nagany;
- 2) zawieszenia w prawach polowania na określony gatunek samców zwierzyny płowej i muflonów na okres do 2 lat;
- 3) zawieszenia w prawach polowania na samce zwierzyny płowej i muflony na okres do 2 lat.

2. Od uchwały, o której mowa w ust. 1, służy stronie odwołanie do Zarządu Głównego w terminie 14 dni od dnia doręczenia tej uchwały.

3. Na uchwałę Zarządu Głównego przysługuje stronie skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia tej uchwały.

Art. 42e. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, sposób wyceny oraz ewidencji trofeów łowieckich, uwzględniając kryteria wyceny Międzynarodowej Rady Łowiectwa i Ochrony Zwierzyny, a także sposób i formę ochrony trofeów rekordowych oraz wielkość trofeów, których wywóz za granicę jest zabroniony.

Art. 43. 1. Cudzoziemiec lub obywatel polski, który przebywa z zamiarem stałego pobytu za granicą, niebędący członkiem Polskiego Związku Łowieckiego bądź niespełniający warunków określonych w art. 42a, może wykonywać polowanie po wykupieniu polowania u przedsiębiorcy, o którym mowa w art. 18, albo na podstawie zgody ministra właściwego do spraw środowiska. Zgoda jest wydawana na wniosek Polskiego Związku Łowieckiego lub w przypadku polowań w obwodach zarządzanych na wniosek ich zarządców.

1a. Cudzoziemiec, o którym mowa w ust. 1, może polować wyłącznie w obecności przedstawiciela dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego będącego członkiem Polskiego Związku Łowieckiego, który wskazuje zwierzynę przeznaczoną do odstrzału i odpowiedzialny jest za dokonanie wpisu, o którym mowa w art. 42b ust. 1.

2. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób powoływania komisji egzaminacyjnych oraz zakres i tryb przeprowadzania egzaminów, o których mowa w art. 42 ust. 4 pkt 3, art. 42 ust. 6 pkt 3, art. 42 ust. 7 pkt 3 i art. 42a ust. 1, uwzględniając:
  - a) konieczność zapewnienia w składzie komisji egzaminacyjnej przedstawicieli Polskiego Związku Łowieckiego, samorządu województwa, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Policji,
  - b) rodzaje uzyskiwanych uprawnień,

- c) dokumenty wymagane do złożenia przed egzaminem,
  - d) sposób przeprowadzania i dokumentowania egzaminów;
- 2) wzory dokumentów potwierdzających uzyskanie uprawnień, o których mowa w art. 42 ust. 3 i art. 42a ust. 1.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki wykonywania polowania oraz znakowania, o którym mowa w art. 42c, wzór upoważnienia do wykonywania polowania indywidualnego, wzór książki ewidencji pobytu na polowaniu indywidualnym, uwzględniając istniejące polskie zwyczaje łowieckie oraz kierując się troską o bezpieczeństwo osób i mienia.

Art. 44. 1. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa i po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody oraz Polskiego Związku Łowieckiego określi, w drodze rozporządzenia, dla terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego części, okresy polowań na zwierzęta łowne.

2. Sejmik województwa jest uprawniony w uzasadnionych przypadkach do skracania, w drodze uchwały, okresów polowań na terenie województwa, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego i dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody, może zezwolić na dokonanie odstrzału lub odłowu zwierzyny do celów związanych z badaniami naukowymi i edukacją, dla odbudowy populacji, zasiedlania i reintrodukcji gatunków zwierzyny lub dla koniecznych działań w celach hodowlanych, także w okresach ochronnych z uwagi na brak innego zadowalającego rozwiązania oraz pod warunkiem, że nie jest to szkodliwe dla zachowania populacji danych gatunków w stanie sprzyjającym ochronie w ich naturalnym zasięgu występowania.

3a. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 3, jest wydawane na wniosek, który zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania czynności;
- 3) liczbę osobników, których dotyczy wniosek;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków w języku polskim i łacińskim, których będą dotyczyły czynności;
- 5) określenie sposobu, miejsca i czasu wykonania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 6) wskazanie podmiotu, który wykona czynności.

3b. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 3 zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) liczbę osobników, których dotyczy zezwolenie;
- 3) nazwę gatunku lub gatunków w języku polskim i łacińskim, których będą dotyczyły czynności;
- 4) opis czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 5) wskazanie dozwolonych środków i sposobów odstrzału lub odłowu oraz podmiotów wykonujących te czynności;
- 5a) określenie warunków realizacji wynikających z potrzeb ochrony populacji gatunków zwierząt łownych i ich siedlisk w rejonie wykonywania czynności;
- 6) wskazanie podmiotów uprawnionych do kontroli realizacji wydanego zezwolenia w terenie;
- 7) określenie terminu złożenia ministrowi właściwemu do spraw środowiska informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

4. (uchylony)

5. Minister właściwy do spraw środowiska dokonuje kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach, o których mowa w ust. 3.

6. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez ministra właściwego do spraw środowiska, które zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności kontrolnych, miejsca i zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonania.

7. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać upoważnienie, o którym mowa w ust. 6.

8. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren należący do podmiotu kontrolowanego;
- 2) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczania tych dokumentów.

9. Wstęp na teren należący do podmiotu kontrolowanego oraz wykonywanie czynności kontrolnych następują w jego obecności.

10. Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół, który podpisuje osoba wykonująca czynności kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

11. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany protokół podpisuje tylko osoba wykonująca czynności kontrolne, dokonując w protokole adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

12. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 3, cofa się, jeżeli podmiot, który uzyskał zezwolenie, nie spełnia zawartych w nim warunków.

Art. 44a. 1. Dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego może dokonywać odłowu drapieżników, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 3, w pułapki żywołowne.

1a. Dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego dokonuje uśmiercenia odłowionych w pułapki żywołowne drapieżników za pomocą broni myśliwskiej lub innych metod stosowanych przy uboju zwierząt gospodarskich, w celu ich redukcji.

2. Odłów, o którym mowa w ust. 1, nie jest polowaniem w rozumieniu art. 4 ust. 2.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki drapieżników, które mogą być odławiane w pułapki żywołowne,
- 2) warunki, czas i miejsce odłowu,
- 3) rodzaje pułapek żywołownych i warunki, jakie muszą one spełniać, aby zapewnić selektywny odłów drapieżników – uwzględniając konieczność humanitarnego postępowania ze zwierzętami.

Art. 45. 1. W przypadku nadmiernego zagęszczenia zwierzyny, zagrażającego trwałości lasów, nadleśniczy działający z upoważnienia dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe po zasięgnięciu opinii Polskiego Związku Łowieckiego wydaje decyzję administracyjną, nakazującą dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego wykonanie odłowu lub odstrzału redukcyjnego zwierzyny.

2. Jeżeli dzierżawca obwodu łowieckiego nie realizuje rocznego planu łowieckiego w zakresie pozyskania zwierzyny, nadleśniczy działający z upoważnienia dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe wydaje postanowienie o zastosowaniu odstrzału zastępczego zwierzyny, według zasad określonych w umowie dzierżawy obwodu łowieckiego.

3. W przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej przez zwierzynę, starosta, w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, może wydać decyzję o odłowie, odłowie wraz z uśmierceniem lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny.

4. Odstrzały redukcyjne i zastępcze zwierzyny mogą przeprowadzać wyłącznie osoby uprawnione do wykonywania polowania.

Rozdział 9

Szkody łowieckie

Art. 46. 1. Dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany do wynagradzania szkód wyrządzonych:

- 1) w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniela i sarny;
- 2) przy wykonywaniu polowania.

2. Szacowania szkód, o których mowa w ust. 1, a także ustalania wysokości odszkodowania dokonuje zespół składający się z:

- 1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego;
- 2) przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
- 3) właściciela albo posiadacza gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda.

3. Wniosek o szacowanie szkód, o których mowa w ust. 1, w tym ustalenie wysokości odszkodowania, właściciel albo posiadacz gruntów rolnych składa do dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera w szczególności:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę, adres miejsca zamieszkania albo adres i siedzibę oraz numer telefonu właściciela albo posiadacza gruntów rolnych;
- 2) wskazanie miejsca wystąpienia szkody;
- 3) wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego.

5. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, składa się w terminie umożliwiającym dokonanie szacowania szkód, o których mowa w ust. 1.

6. Szacowanie szkody składa się z:

- 1) oględzin;
- 2) szacowania ostatecznego.

7. W przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, dokonuje się wyłącznie szacowania ostatecznego.

8. Niestawiennictwo właściciela albo posiadacza gruntów rolnych lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie wstrzymuje dokonania szacowania szkód, o których mowa w ust. 1.

Art. 46a. 1. Podczas oględzin ustala się:

- 1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
- 2) rodzaj, stan i jakość uprawy;
- 3) obszar całej uprawy;
- 4) szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona;
- 5) szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze.

2. Oględzin dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.

3. O terminie dokonania oględzin, o którym mowa w ust. 2, dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.

4. Niezwłocznie po zakończeniu oględzin dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności następujące dane i informacje:

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w oględzinach;
- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania oględzin;
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas oględzin, o których mowa w ust. 1;
- 4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach.

5. Członkowie zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2, mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.

6. Protokół sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdego członka zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2.

Art. 46b. (uchylony)

Art. 46c. 1. Podczas szacowania ostatecznego ustala się:

- 1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
- 2) rodzaj uprawy lub płodu rolnego;
- 3) stan i jakość uprawy lub jakość płodu rolnego;

- 4) obszar całej uprawy lub szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego;
- 5) obszar uprawy, która została uszkodzona, lub szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego;
- 6) procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze;
- 7) plon z 1 ha;
- 8) wysokość odszkodowania.

2. Szacowania ostatecznego dokonuje się najpóźniej w dzień sprzętu, przed dokonaniem sprzętu uszkodzonej uprawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.

3. O terminie planowanego sprzętu uszkodzonej uprawy właściciel albo posiadacz gruntów rolnych jest obowiązany powiadomić dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego, w formie pisemnej, w terminie 7 dni przed zamierzonym sprzętem.

4. O terminie dokonania szacowania ostatecznego szkody dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 3, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7 – w terminie 3 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.

5. Niezwłocznie po zakończeniu szacowania ostatecznego dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności następujące dane i informacje:

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym;
- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania szacowania ostatecznego;
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas szacowania ostatecznego, o których mowa w ust. 1;
- 4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym.

6. Członkowie zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2, mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.

7. Protokół sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdego członka zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2.

8. Wypłaty odszkodowania dokonuje dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego w terminie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu z szacowania ostatecznego, od którego nie wniesiono odwołania.

Art. 46d. 1. Właścicielowi albo posiadaczowi gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda, oraz dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego przysługuje odwołanie do nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody. Odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu, o którym mowa w art. 46a ust. 4 albo art. 46c ust. 5.

2. W celu rozpatrzenia odwołania nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe dokonuje odpowiednio oględzin lub szacowania ostatecznego. Oględzin lub szacowania ostatecznego dokonuje nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód lub jego przedstawiciel.

3. Oględzin lub szacowania ostatecznego, o których mowa w ust. 2, dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania, o którym mowa w ust. 1.

4. W oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, o których mowa w ust. 2, mają prawo brać udział członkowie zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2.

5. Na pisemny wniosek członka zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2, w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, o których mowa w ust. 2, może również brać udział przedstawiciel właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej.

6. O terminie oględzin lub szacowania ostatecznego nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zawiadamia:

- 1) członków zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2,
- 2) jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w ust. 5, przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej

– nie później jednak niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania odwołania.

7. Niestawiennictwo osób, o których mowa w ust. 6, nie wstrzymuje dokonania oględzin lub szacowania ostatecznego.

8. Po zakończeniu oględzin lub szacowania ostatecznego sporządza się protokół, który zawiera w szczególności dane określone w art. 46a ust. 4 lub art. 46c ust. 5 z wyłączeniem informacji o wysokości odszkodowania.

9. W przypadku gdy został złożony wniosek, o którym mowa w ust. 5, do protokołu załącza się opinię przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkody izby rolniczej na temat oszacowania szkody.

Art. 46e. 1. Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód ustala wysokość odszkodowania, w drodze decyzji, biorąc w szczególności pod uwagę ustalenia zawarte w protokołach, o których mowa w art. 46a ust. 4, art. 46c ust. 5 i art. 46d ust. 8. Opinia przedstawiciela izby rolniczej, o której mowa w art. 46d ust. 9, nie jest wiążąca.

2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, wydawana jest w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołów, o których mowa w ust. 1, i jest ostateczna.

3. Wypłata odszkodowania, o którym mowa w ust. 1, następuje ze środków dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, nie później niż w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 1.

4. Właściciel albo posiadacz gruntów rolnych, na których zostały wyrządzone szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, a także dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji, o której mowa w ust. 1, może, w terminie trzech miesięcy od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Art. 46f. W przypadku gdy obwód łowiecki, na terenie którego wystąpiła szkoda, o której mowa w art. 46 ust. 1, został wyłączony z wydzierżawiania i przekazany w zarząd nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, właściwym w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania zgodnie z art. 46d i art. 46e jest dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Art. 46g. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe organizuje szkolenia w zakresie szacowania szkód łowieckich dla:

- 1) przedstawicieli wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego;
- 2) przedstawicieli izb rolniczych, o których mowa w art. 46d ust. 5;
- 3) przedstawicieli dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich.

Art. 47. 1. Właściciele lub posiadacze gruntów rolnych i leśnych powinni, zgodnie z potrzebami, współdziałać z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich w zabezpieczaniu gruntów przed szkodami, o których mowa w art. 46.

2. (uchylony)

Art. 48. Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa jako deputaty rolne na gruntach leśnych;
- 2) posiadaczom uszkodzonych upraw lub płodów rolnych, którzy nie dokonali ich sprzętu w terminie 14 dni od dnia zakończenia okresu zbioru tego gatunku roślin w danym regionie, określonego przez sejmik województwa w drodze uchwały;
- 3) posiadaczom uszkodzonych upraw lub płodów rolnych, którzy nie wyrazili zgody na budowę przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom, z wyłączeniem szkód wyrządzonych przy wykonywaniu polowania oraz szkód, które powstałyby niezależnie od wzniesienia urządzeń lub wykonania zabiegów, na które posiadacz uszkodzonych upraw lub płodów rolnych nie wyraził zgody;
- 4) za szkody nieprzekraczające wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na 1 hektar uprawy;
- 5) za szkody powstałe w płodach złożonych w sterty, stogi i kopce, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu;
- 6) za szkody w uprawach rolnych założonych z rażącym naruszeniem zasad agrotechnicznych;
- 7) za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, powstałe na nieruchomościach, w odniesieniu do których właściciel albo użytkownik wieczysty złożył oświadczenie o zakazie wykonywania polowania, o którym mowa w art. 27b ust. 1 – do dnia następującego po dniu:
  - a) w którym oświadczenie o zakazie wykonywania polowania zostało cofnięte albo
  - b) w którym organ właściwy do wydzierżawiania obwodu łowieckiego albo minister właściwy do spraw środowiska lub dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego dowiedział się o wygaśnięciu zakazu wykonywania polowania albo
  - c) zawiadomienia o cofnięciu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania organu właściwego do wydzierżawiania obwodu łowieckiego albo ministra właściwego do spraw środowiska.

Art. 49. 1. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób i terminy zgłaszania szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1,
- 2) szczegółowy sposób dokonywania oględzin i szacowania ostatecznego szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1,
- 3) szczegółowy sposób ustalania wysokości i wypłaty odszkodowania za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1,
- 4) wzory protokołów, o których mowa w art. 46a ust. 4, art. 46c ust. 5 i art. 46d ust. 8

– mając na względzie specyfikę poszczególnych upraw rolnych oraz konieczność uwzględnienia w szacowaniu szkody obszaru uszkodzonej uprawy, a także strat ilościowych i jakościowych powstałych w wyniku uszkodzenia lub zniszczenia uprawy lub plodów rolnych, oraz kierując się potrzebą zapewnienia jednolitego sposobu szacowania szkód na terenie całego kraju.

2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, może być określony szczegółowy tryb postępowania w sprawie oględzin i szacowania ostatecznego szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1, oraz ustalenia wysokości odszkodowania za te szkody, w tym sposób powiadamiania o terminach dokonania oględzin i szacowania ostatecznego szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1.

Art. 49a. 1. W zakresie nieuregulowanym w ustawie lub przepisach wydanych na jej podstawie, do postępowania prowadzonego przez nadleśniczego lub dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Poza przypadkami określonymi w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe lub ich przedstawiciel podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania, jeżeli jest członkiem koła łowieckiego będącego dzierżawcą obwodu łowieckiego, którego dotyczy to postępowanie.

3. Do wyłączenia, o którym mowa w ust. 2, przepisy art. 24 § 3 i 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 50. 1. Skarb Państwa odpowiada za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, wyrządzone przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną.

1a. (uchylony)

1b. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1, na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich.

2. Za szkody, o których mowa w ust. 1, wyrządzane na obszarach:

- 1) obwodów łowieckich leśnych odszkodowania wypłaca Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe ze środków budżetu państwa;
- 2) obwodów łowieckich polnych i obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.

3. Za szkody, o których mowa w ust. 1b, odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.

4. Oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1 i 1b, dokonują przedstawiciele podmiotów właściwych do wypłaty odszkodowania.

Rozdział 10

Przepisy karne

Art. 51. 1. Kto:

- 1) strzela do zwierzyny w odległości mniejszej niż 500 m od miejsca zebrań publicznych w czasie ich trwania lub w odległości mniejszej niż 150 m od zabudowań mieszkalnych,
- 2) wybiera jaja, pisklęta, niszczy gniazda ptaków łownych lub niszczy ich lęgowiska,
- 3) przetrzymuje zwierzynę bez odpowiedniego zezwolenia,
- 4) niszczy nory i lęgowiska zwierząt łownych,
- 5) niszczy urządzenia łowieckie, wybiera karmę lub sól z lizawek,

- 6) poluje, nie posiadając przy sobie wymaganych dokumentów,
- 7) wbrew przepisowi art. 42b ust. 2 nie dokonuje wymaganych wpisów w upoważnieniu do wykonywania polowania indywidualnego,
- 7a) nie przestrzega zasad bioasekuracji podczas polowania lub odstrzału sanitarnego, o którym mowa w art. 8 ust. 8, oraz przy wykonywaniu czynności związanych z zagospodarowaniem pozyskanej zwierzyny
- 8) (uchylony)

– podlega karze grzywny.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 orzekanie następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Art. 52. Kto:

- 1) gromadzi, posiada, wytwarza, przechowuje lub wprowadza do obrotu narzędzia i urządzenia przeznaczone do kłusownictwa,
- 2) wchodzi w posiadanie bezprawnie pozyskanej tuszy lub trofeów zwierząt łownych,
- 3) narusza zakaz, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 4,
- 4) hoduje lub utrzymuje bez zezwolenia charty rasowe lub ich mieszańce,
- 5) sprawując zarząd z ramienia dzierżawcy, a w obwodach niewydzierżawionych z ramienia zarządcy, zezwala na polowanie osobie nieuprawnionej do wykonywania polowania lub na przekroczenie zatwierdzonego w planie łowieckim pozyskania zwierzyny,
- 6) pozyskuje zwierzynę innego gatunku, innej płci lub w większej liczbie, niż przewiduje upoważnienie wydane przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego,
- 7) wykonuje polowanie w obecności lub przy udziale dziecka do 18. roku życia,
- 8) celowo utrudnia lub uniemożliwia wykonywanie polowania,
- 9) dokonuje wprowadzenia do środowiska:
  - a) bez zgłoszenia, o którym mowa w art. 16a ust. 1, albo niezgodnie z tym zgłoszeniem,
  - b) przed upływem terminu, o którym mowa w art. 16a ust. 5,
  - c) w przypadku wniesienia sprzeciwu, o którym mowa w art. 16a ust. 8

– podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art. 53. Kto:

- 1) poluje na przelotne ptactwo łowne na wybrzeżu morskim w pasie 3000 m od brzegu w głąb morza lub 5000 m w głąb lądu,
- 2) poluje z chartami lub ich mieszańcami,
- 3) poluje w czasie ochronnym,
- 4) poluje nie posiadając uprawnień do polowania,
- 4a) wbrew zakazowi określonemu w art. 42aa pkt 14, zakłada narzędzia lub urządzenia przeznaczone do łowienia, chwytania lub zabijania zwierzyny,
- 5) wchodzi w posiadanie zwierzyny za pomocą broni i amunicji innej niż myśliwska, środków i materiałów wybuchowych, trucizn, karmy o właściwościach odurzających, sztucznego światła, lepów, wnyków, żelaz, dołów, samostrzałów lub rozkopywania nor i innych niedozwolonych środków,
- 6) nie będąc uprawnionym do polowania wchodzi w posiadanie zwierzyny

– podlega karze pozbawienia wolności do lat 5.

Art. 54. 1. W razie skazania za czyny wymienione w art. 52 i art. 53, sąd może orzec przepadek broni, pojazdów, narzędzi i psów, przy użyciu których dokonane zostało przestępstwo, a także przepadek trofeów, tusz zwierzyny i ich części.

2. Orzeczenie o przepadku, o którym mowa w ust. 1, może dotyczyć również przedmiotów niestanowiących własności sprawcy.

Rozdział 11

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 55–57. (pominięte)

Art. 58. 1. Przedsiębiorstwa zajmujące się sprzedażą polowań dla cudzoziemców oraz eksportem, obrotem zwierzyny żywej oraz tusz zwierzyny mogą realizować umowy zawarte przed dniem wejścia w życie ustawy przez okres 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

2. Po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, działalność, o której mowa w ust. 1, może być prowadzona po uzyskaniu koncesji.

Art. 59. 1. Dotychczasowe zrzeszenie Polski Związek Łowiecki staje się Polskim Związkiem Łowieckim w rozumieniu ustawy.

2. Koła łowieckie utworzone na podstawie dotychczasowych przepisów i istniejące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy stają się kołami łowieckimi w jej rozumieniu.

3. Uprawnienia do wykonywania polowania nabyte przed dniem wejścia w życie ustawy zachowują swoją moc i stają się uprawnieniami do wykonywania polowania w jej rozumieniu.

Art. 60. 1. Obwody łowieckie utworzone na podstawie dotychczasowych przepisów stają się obwodami łowieckimi w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. Obwody wyłączone z wydzierżawienia na podstawie dotychczasowych przepisów stają się ośrodkami hodowli zwierzyny w rozumieniu niniejszej ustawy, pod warunkiem, że w ciągu 1 roku od dnia jej wejścia w życie dostosują realizowane cele do wymogów określonych w art. 28 ust. 2.

Art. 61. (pominięty)

Art. 62. (pominięty)

Art. 63. Traci moc ustawa z dnia 17 czerwca 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim (Dz. U. z 1973 r. poz. 197, z 1990 r. poz. 198 oraz z 1991 r. poz. 444).

Art. 64. Ustawa wchodzi w życie po upływie 60 dni od dnia ogłoszenia⁸⁾.

---

⁸⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 18 grudnia 1995 r.